ఓమ్

పరబ్రహ్మణే నమః

యజుర్వేదుల కుపయుక్తమగు

వివాహప్రయోగదర్పణము.

(సస్వర క్రియాతంత్ర సహితము)

ఇది,

మచిలీపట్టణ నివాసులగు

చిల్లా నాగలింగశాస్త్రులవారి పుత్త్రుఁడగు

లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిచే

వ్రాయబడి

వేదపరిజ్ఞాతలచే ...

స్వీకృ...

ఆర్యానందముద్రా...

ముద్రింపించి ప్రకటింపఁబడియె.

మచిలీపట్టణము.

(తృతీయముద్రణము)

1940. వెల రు 0-8-0.

(26) శ్రీగురుభక్తవిజయము- పాండురంగ, శ్రీరంగ పటలము లుండును- ప్రతి ౧ కి రు	5	0	0
(27) మహావాక్యరత్నప్రభావళి- వేదాంతగ్రంథము	1	8	0
(28) స్త్రీవ్రతరత్నమంజరి- వచనకావ్యము	1	0	0
(29) జైమినిసూత్రములు	1	4	0
(30) ముహూర్తమార్తాండము- తాత్పర్యసహితము	1	8	0
(31) ముహూర్తదర్పణము- దీపిక- గ్రహసమయ సహితం	0	12	0
పూర్వకాలామృతము- పదవిభాగ, టీకా, తా-స	1	8	0
(33) ముహూర్తచింతామణి- తా-స	1	4	0
(34) ముహూర్తప్రదర్శిని- తా-స	1	0	0
(35) ముహూర్తచంద్రిక లేక విద్యామాధవీయము	0	8	0
(36) పంచాంగసరళి- ప్రత్యబ్దఫలంగలది - తా-స		0	0
(37) గణకానందబోధిని- సిద్ధాంతగ్రంథము- తా-స	1	4	0
(38) సరళకంఠీరవము- సౌరసిద్ధాంతసారసంగ్రహసహితం	0	12	0
(39) సిద్ధాంత గ్రహలాఘవము- పదవిభాగ, టీకా,- తాత్పర్య ఉదహరణసహితము	1	4	0
(40) వర్షఫలప్రదర్శిని- దీనినే పుష్పబంధమందురు	0	8	0
(41) గోచారదర్శిని- ప్రథమభాగము	1	0	0
(42) జ్యోతిషామృతము- జాతకభాగము- దీనినే గోచారదర్శిని రెండవభాగమందురు	1	4	0
(43) కాలసాధనకౌముది- కజాదిపంచగ్రహములు నిర్ణయించు ప్రకరణముగలదు	1	0	0
(44) ప్రసూతిచంద్రిక	0	8	0
(45) ఆర్తవచంద్రిక- ప్రథమరజస్వలఫలములుగలవు	0	4	0
(46) వాస్తుదర్పణము- దీపిక - రౌద్రతూర్పు	0	8	0
(47) సంతానరత్నాకరము- శాపవిమోచనసహితము	0	8	0
(48) జ్యోతిష చక్రప్రదర్శిని	0	8	0
(49) జాతకఫలచింతామణి- ప్రథమభాగము	2	0	0

(50) జాతకఫలచింతామణి-రెండవభాగము		0	0
(51) బృహజ్జాతకము		0	0
(52) ఉత్తరకాలామృతము- తా-స		8	0
(53) దైవజ్ఞకర్ణామృతము- తా-స		8	0
(54) జాతకామృతసారము- తా-స		0	0
(55) జాతకానుభవసారము- దీనినే జాతకానుభవ దర్పణమందురు- తా-స	2	0	0
(56) జాతకాభరణము- బహువిషయము లిందుగలవు	1	4	0
(57) సువర్ణక్షేత్రీకృతపదములు-ఇంటిప్లానులుగలవు !	1	0	0
(58) గృహగణితబోధామృతము-వాస్తుసర్వస్వమందురు	1	8	0
(59) కాలచంద్రిక- ప్రథమ, ద్వితీయభాగసహితం- రెండుప్రతులు ఒకేబైండు	3	0	0
(60) ఆయుర్దాయప్రకరణము- తా-స	0	6	0
(61) జ్యోత్స్న యను ఉత్తరజాతకచంద్రిక	0	8	0
(62) లగ్నసర్వస్వము లేక సర్వముహూర్తగ్రంథసారం	0	12	0
(63) దశాభుక్తిఫలచంద్రిక- వృద్ధపారాశరవిరచితము	0	12	0
(64) సిద్ధాంతరహస్యము- సిద్ధాంతులకుబహూపయోగం	2	0	0
(65) దైవజ్ఞశిరోమణి- జ్యోతిషము- తా-స	1	8	0
(66) లక్షసంఖ్యాకవ్రతకదంబము- తా-స	0	8	0
(67) వర్షార్థచింతామణి- తా-స (అచ్చులోనున్నది)	2	0	0
(68) సత్యనారాయణవ్రతకల్పము- తా-స	0	8	0
(69) చైత్రమాసమాహాత్మ్యము- తా-స	0	8	0
(70) వైశాఖమాహాత్మ్యము-స్కాందాంతర్గతము-తా-స	1	8	0
(71) శ్రావణమాసమాహాత్మ్యము- తా-స	1	0	0
(72) కార్తికపురాణము- పాద్మాంతర్గతము- తా-స	1	0	0
(73) కార్తికపురాణము- స్కాందాంతర్గతము- తా-స	1	4	0
(74) మాఘపురాణము- డిటో	1	8	0
(75) గరుడపురాణము- తా-స	1	8	0

విషయసూచిక.

మహా మంగళాష్టక

శ్రీమత్పంకజవిష్టరో హరిహరౌ వాయుర్మహేంద్రోऽనల శ్చంద్రో భాస్కర విత్తపాల వరుణా ధర్మాధిపాలగ్రహాః । ప్రద్యుమ్నో నలకూబర స్సురగురు శ్చింతామణిః కౌస్తుభ స్స్వామీ శక్తిధరశ్చ లాంగలధరః కుర్వంతు వాం మంగళమ్ ॥ ౧॥ వాల్మీకి స్సనక స్సనందన ముని ర్వ్యాసో వసిష్ఠో భృగు ర్జాబాలి ర్జమదగ్ని రత్రికపిలౌ గార్గ్యాంగిరో గౌతమాః । మాంధాతా నహుషః పదీప సగరౌ వేణుర్దిలీపో నలో రామో ధర్మసుతో యయాతి భరతౌ కుర్వంతు వాం మంగళమ్ ॥ ౨॥ అశ్వత్థో బదరీచ చందనతరు ర్మందారకల్పద్రుమౌ జంబూనింబకదంబ చూత సరళాః వృక్షాశ్చ యే క్షీరిణః । సర్వే తే ఫలమిశ్రితం వనచరై ర్దైవ భ్రాజితం భ్రాజితం రమ్యం చైత్రరథం సునందనవనం కుర్వంతు వాం మంగళమ్ ॥ 3॥ గంగా సింధు సరస్వతీచ యమునా గోదావరీ నర్మదా కావేరీ సరయూ ర్మహేంద్రతనయా చర్మణ్వతీ వేణుకాః । క్షిప్రా

వినతా భూమి స్సువర్ణాముఖా సావిత్రీచ సరస్వతీచ సురభి స్సత్యవ్రతా రుంధతీ । స్వాహా జాంబవతీచ రుక్మభగినీ దుస్స్వప్న విధ్వంసినీ వేలాచాంబునిధే స్సమీన మకరా కుర్వంతు వాం మంగళమ్ ॥ ౪ ॥ స్నిగ్ధాన్నం దధిపాయసం రుచికరం కుంభప్రపూర్ణం జలం శంఖం చందన మౌక్తికం సువిమలం గోరోచనం శ్రీఫలం । విప్రా వేదవిదః ప్రభాతసమయే గోకాంచనం వ్రీహయో దూర్వాగ్రం సితతండులాః ప్రతిదినం కుర్వంతు వాం మంగళమ్ ॥ ౫॥ నేత్రాణాం త్రితయం శుభం పశుపతే రగ్నిత్రయం పావనం । పుణ్యం విష్ణుపదత్రయం త్రిభువనం ఖ్యాతంచ రామత్రయం । గంగావాహ పథత్రయం సువిమలం వేదత్రయం సుస్వరం । సంధ్యానాం త్రితయం ద్విజై రభిమతం కుర్వంతు వాం మంగళమ్ ॥ ౬ ॥ శ్రీశైలేంద్ర సువేల వింధ్య మలయా శ్రీచిత్రకూటాచల శ్చంద్రద్రోణ మహేంద్ర మంధరగిరి శ్రీకంఠ వాసోదయాః । అస్తాద్రిస్సురవేసురంగముఖర ప్రత్యున్న శృంగాచల స్సర్వే తే గిరయ స్సుమేరుసహితాః కుర్వంతు వాం మంగళమ్ ॥ ౭ ॥

యాజ్ఞిక వివాహ క్రియా తంత్రము.

వరునిగృహమందు స్నాతకవ్రతము విధ్యుక్తప్రకారము జరుపుట, పిమ్మట కాశీయాత్రకు వెళ్లుటకు బోవుచుండగా మార్గమధ్యంబున వధువుయొక్క సహోదరుండు సుంత వస్త్రాభరణములచే పూజించి బావగారు మీరు గృహస్థాశ్రమ స్వీకారము చేయుడు. అస్మత్సహోదరిని మీకిచ్చి వివాహముచే సిద్ధముగా జేయుచేసి పాణిగ్రహణమునకు తరలి రావలసినదని చెప్పి నమస్కరించవలెను. పిమ్మట తథాస్తు అని ఆచార్యుడు పలుకవలెను. పిమ్మట బావమరిదిని వస్త్రాదులచే పూజించుట సుప్రసిద్ధము. గృహములో ప్రవేశించి వారు పంపించిన భోజనసామగ్రిని స్వీకరించవలెను, వధూవరుల మంగళస్నానము: వివాహమునకు వధువుయొక్క గృహమందు ప్రవేశించవలయును. పిమ్మట దంపతులకు మంగళస్నానము, వధూపూర్వకము. గణాధిపతిపూజా- పుణ్యాహవాచనము.- గణాధిపతిపూజా, పుణ్యాహవాచనము తత్ర సంకల్పవిశేషములు (అనుమానమితి) శాకునాది మంత్రములు సర్వము విశదముగాన యిందు విస్తరింపలేదు. రక్షాబంధనపూజా.- రక్షాబంధనపూజా "విశ్వేత్తాతే" అనుమంత్రముచే వరుని కుడిచేతికిని, యజ్ఞోపవీత ధారణము:- శ్వశురదత్త ద్వితీయయజ్ఞోపవీతధారణము కన్యావరణములు: కన్యావరణార్థము సుహృద్వారప్రేరణము గౌరీపూజా:- గౌరీపూజా కంకణపూజా "బృహత్సామ" అనుమంత్రముచే కన్యకయొక్క యెడమచేతికిని గట్టవలెను. పిమ్మట గోత్రోచ్చారణము వరాన్వేషణ ప్రేషణము, వరుని కన్యాదాత పూజించు విధము.- కన్యాదాత పత్నీ సహితుండై సంకల్పము చేసి పాద్యకలశోదకము నభిమంత్రించి వరుని పాదప్రక్షాళనముజేసి మధుపర్కమునిచ్చునది. పాదప్రక్షాళనము.- పాద ప్రక్షాళనముచే పోయిన తేజస్సును మరల గ్రహించుటకై వరుడు "మయిమహో" యను మంత్రమును పఠింపవలెను. సముద్రమందు జలమువిడచుట:-కూర్చ పట్టుకొని "అర్హణీయా ఆపః" అను మంత్రముచే నభిమంత్రించి అం

జలియుంచుంచబడిన జలమును వరుఁడు "విరాజోదోహోసి" మంత్రముచే జపించి నీళ్ళు విడుచునది. మిగిలిన జలమును సముద్రమందు విడువవలయును. వరునికి వస్త్రాభరణము లిచ్చుట:- వరునకు వస్త్రాలంకారములను యథాశక్తి ననుసరించి యివ్వవలయును. అప్పుడు వస్త్రద్వయధారణానంతరము వరుఁ డాచమనము చేయవలయును. కేశవాయస్వాహా. శ్రీకృష్ణాయనమః॥ అని కరింపవలెను. తూర్పు ఉత్తరము శ్రేష్ఠము. శ్లో॥ పూర్వమప్పృతమాచమ్య సోమపానంతథోత్తరే। దక్షిణేపునరాచమ్య పుంస్స్నసంతుపశ్చిమే ॥ అను ప్రమాణముననుసరించి జరుపవలెను. మధుపర్కప్రాశనము.- మధుపర్కప్రాశనము అనఁగా పెరుగును తేనెయును ఒకపాత్రయందు గలిపి దానిని గోప్పదియగు కంచుపాత్రముచేత మూసి రెండుకూర్చలతోఁదీసికొని యిది మధుపర్కమని దాతచెప్పవలెను. మధుపర్కమును గ్రహించుట:- వరుఁడా మధుపర్కమును దీసికొని పైన గప్పియుండు పాత్రను దీసివైచి "త్రైయ్యావిద్యాయై" "అమాగణయశసా" యను నీ రెండుమంత్రములచే సస్మరింపవలెను. వరునకు ఆచమనము:- "అమృతోపస్తరణమసి" అని ఉదకమును లోపలికి పుచ్చుకోవలెను రెండుపర్యాయము లాచమించినపిమ్మట అత్తగారు చేతిలోఁ బెట్టగా "యన్మధునో మధవ్యం" అను మంత్రముచేత మూమ్మాఱు వరుఁడు ప్రాశనముఁజేయవలయును. హస్తప్రక్షాళనము:- వరుఁడు ఉదకమును పానముచేసి చేతినికడిగికొని రెండుపర్యాయము లాచమనముఁ జేయవలయును. గోవును అభిమంత్రించుట.- "గౌరితిగాం" అనుమంత్రముచే దాత గోవును వధింపఁదలతువా? విడువఁదలతువా యని యడిగినప్పుడు ప్రతిగృహీత వధింపదలచినచో "గౌరస్యపహతపాప్మా" అను మంత్రములచేతనున్ను, విడువదలచినచో "యజ్ఞోవర్ధతాం" అను మంత్రములచేతనున్ను ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచు గోవుకు ప్రతినిధిగా వక్కను పైకి యెగురవైచి ఉదకముఁ ద్రాగుగాక, గరికలను భక్షించుగాకయని చెప్పుచు, గోవును విడిచివేయుట:- "ఓముత్సృజత" అని వరుఁడు గట్టిగా బలుకవలయును. సిద్ధమన్నము:- పిమ్మట దాత చెప్పవలసినదేమనఁగా అన్నము సిద్ధపఱచఁబడినదని

దాత చెప్పఁగా వరుఁడు ప్రియమైన యున్నదాని నంగీకరించితి కండని గట్టిగా చెప్పవలయును. పిమ్మట "అలంకృతాం కృత్వా" అనఁగా తెలియ సత్యవలెను. కన్యాదానము — పిమ్మట కన్యాదాత ప్రాణాయామముఁ జేసి సాలంకృతకన్యాదానము గావించుటకై సంకల్పించవలయును. మహాదానములఁ జేయు విధము.— షోడశమహాదానాంతర్గతమగు సాలంకృతకన్యాదానమునకు సంబంధించిన మహాసంకల్పము పురాణోక్త కర్మప్రకాశికయందుఁ జూడఁదగును. గ్రంథవిస్తరభీతిచే యిచ్చట చేర్పఁబడలేదు. అస్య శ్రీస్సుదాటి .. సాలంకృత కన్యామహాదానం కరిష్యే॥ శ్లో॥ కన్యాం కనక సంయుతే ॥ యనువానిని పఠింపవలెను. గోత్రోచ్చారణము.— వరునియొక్క గోత్రప్రవరలనుఁ జెప్పి వధువుయొక్క గోత్రప్రవరలను గూడ జెప్పి కన్యాదానము జేయవలయును. అప్పుడు "తుభ్యమహం సంప్రదదే" అనువానిని జెప్పవలయును. నమమ అను శబ్దము కన్యాదానమందు జెప్పఁదగదు. వరదక్షిణ సువర్ణపూర్వకముగా యివ్వవలెను. గౌరీ పూజ:— పెండ్లికుమార్తెను గౌరీపూజసన్నిధిలోనుంచి తెచ్చి మేనమామకు బట్టలు యివ్వవలెను. ధరించి కట్టునపుడు పెళ్ళికుమార్తెను తీసికొనిరావలయును ఇది లోకాచారము. కన్యాదానాంతరము సమస్తదానములు జరుపవలెను ఆమహాదానము లన్నియును అష్టోత్తర శతదానకల్పమందుఁ జూడఁదగును. ధర్మార్థకామములు.— ధర్మార్థకామములయందు ఈకన్య నీచే విడువఁబడ నగూడదనియు, అనఁగా వరుడు సంకల్పించినప్రకారము వధువుండవలెను వ్యతిరేకముండగూడదని కన్యాదాత వరునిఁజూచి చెప్పవలెను. పిమ్మట వరుఁడు ధర్మార్థకామములను మీరి నడచుటలేదని పెళ్ళికుమారుఁడు పలుకవలెను

సుముహూర్తము:— సుముహూర్తకాల సమయంబున చూర్ణకానిమంత్రములను పఠించి జీలకఱ్ఱబెల్లముగ నూరి శిరస్సుపైన వకరికి వకరు దంపతు లుభయులు శిరస్సునందు బెట్టవలయును. ఇదియే సుముహూర్తకాలమని పెద్దలు చెప్పుదురు. "ధ్రువంతే... అయం ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ వధువు చూచుట:— సుముహూర్తమందు పెళ్ళికుమారుఁడు పెళ్ళికుమార్తెను జూచి "అభ్రాతృఘ్నీం"

అను మంత్రమును జపించి కన్నులుమూసికొని "అఘోరచక్షురపతి ఘ్న్యేధి" అను మంత్రమును జెప్పి కన్యకనుజూడవలయును. కన్యాదాతకు నూతనవస్త్రాభరణములు - కన్యాదాతకు నూతనవస్త్రాభరణములు వారి యుత్తవారు దంపతులకు బట్టలు చదివించుదురు. ఇది లోకాచారము. పిమ్మట కన్యాదాత పెద్దలను నూతన వస్త్రములచే పూజించి తాను నూతన వస్త్రములను ధరించవలెను. వధువరులను వల్లెపంచెలు చీరె రవిక మొదలగునవి చదివించవలెను. దంపతులుభయులు ఏకముగా కూర్చుండుట.- "అవాభ్యాం కర్మాణి కర్తవ్యాని" వధూవరులు పాణిగ్రహణముం జేసినవారలై మన మిరువురము కలిసి సత్క్రియలను జేయవలెను. సంతానము బడయవలయునని సంకల్పించవలెను. వధువుయొక్క పాపిడియందు "ఇదమహం" మను మంత్రముచే దర్భలతో ప్రాక్ మొదలు పశ్చిమ సమాప్తిః. దర్భలతో తుడిచివేసిన పిమ్మట.- "అర్యమ్ణా అగ్నిం పరియంతు" అను మంత్రముచే కన్యక శిరస్సునందు పిథదర్భలతోఁ జేసిన '○' చుట్టనుంచి దానియందు కాడియొక్క యెడమతట్టుండెడు రంధ్రము నుంచవలయును. "ఖేనసఖతి" కాడియొక్క రంధ్రమందు అభిషేకము:- కాడియొక్క యెడమ రంధ్రమునందు "శంతేహిరణ్యగ్ం" అను మంత్రమునుజెప్పి సువర్ణముతో గప్పి "హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః" అనునది మొదలు అయిదుమంత్రములను పఠించి "పంచభిస్సర్వైస్నాపయతి" ఒక్కమారు స్నానము జేయించవలెను ఇదే గంగాస్నానమని కొందరందురు. "పరిత్వాగిర్వణో" అను మంత్రమును పఠించుట.- "పరిత్వాగిర్వణోగిర" అను మంత్రముఁజెప్పి ఖండింపని వస్త్రముచేత నాచ్ఛాదింపవలయును. యోక్త్రధారణము:- ఆచమించి "ఆశాసానా సౌమనసం" అను మంత్రముతో చేసిన త్రాటిని కన్యకయొక్క మొలను పడుచు కట్టవలెను. నాభికి ఉత్తరపుతట్టు త్రాటిని త్రిప్పుకొనిముడివేసి ప్రదక్షిణముగాజుట్టి నాభికిదక్షిణపుతట్టుంచవలెను. దీనినే యోక్త్రమందురు. దర్భత్రాడనుచు కొందరందురు. మాంగల్యధారణము.- శ్లో॥ మాంగల్యతంతునానేన మమజీవనహేతునా। కంఠేబధ్నామి సుభగే త్వం జీవశరదశ్శతమ్॥ మంగళసూత్రమును

కట్టవలెను. రెండుముళ్ళు కట్టిన 3 వ ముడి దూముడి వేయవలెను.
సభాశీర్వచనము:- (సభాయాం) సభయందుండుగా రెండవు దంప
తుల శిరస్సులందు అక్షతారోపణము అనగా మాంగల్య ధారణ
ముహూర్తాన్ని ముహూర్తోస్తు అని అందరు పఠింపవలెను. తలం
బ్రాలు.- "ప్రజాపతి స్త్రియాం యశః" ప్రజాం మే కామ స్సమృద్ధ్యతామ్
వరుడు పోయవలెను. "పశూన్ మే కామ స్సమృద్ధ్యతాం" కన్య
యును, "యజ్ఞో మే కామ స్సమృద్ధ్యతాం" వరుడును, అన్యోన్యం
యుగపత్తు - ఒకరికొకరు శిరస్సునం దుంచవలెను నాలుగవపర్యా
యము తూష్ణీం చతుర్థం ర వ మారు శ్రియా మే కామస్సమృద్ధ్యతాం
అని పఠింపవలెను బ్రహ్మముడి - "ఇంద్రాగ్నీ అంబ్రహ్మణో" "అగ్నే
విశ్వేభి" మంత్రములను జెప్పి బ్రహ్మముడి వేయవలెను. మతత్రయ
తాంబూలము సభాయాశీర్వాదము స్వస్తిమంత్రము జరుపవల
యును. హస్తగ్రహణము - "పూషా త్వేతో నయతు" ఈ శ్రోత్ర
పెండ్లికూతురి హస్తము పట్టుకొని వివాహ ప్రధాన హోమమునకు
బోవలెను. అచ్చట అగ్నిప్రతిష్ఠాపనము విధిప్రకారము జరుపవలెను.
ఉత్తరోవరః. సప్తపది - అగ్నికి ఉత్తరపుతట్టు "ఆతిష్ఠేమమశ్మాన"
మంత్రమును జెప్పి కన్యకను కుడికాలిచేత రాతిపై నెక్కించి నిలుప
వలెను. అగ్ని ప్రదక్షిణము లాజహోమము - లాజహోమము,
జయాదిహోమము జరుపవలెను. లాజహోమమందు భావమరిది
గారికి బహుమానమిచ్చెదరు లోకాచారము. వధువుకు మట్టెలుంచు
దురు. హోమాంతమందు "ప్రత్వాముంచామి" అను మంత్రములం
జెప్పి యోక్త్రమును వరుడు విప్పి వేయవలెను ప్రవేశ హోమము:-
వివాహగృహప్రవేశ హోమము, జయాదిహోమములు, "ధ్రువక్షితి"
ధ్రువనక్షత్ర దర్శనము, అరుంధతీ దర్శనము- అర్ఘ్యమిచ్చువలెను.
శ్లో॥ కశ్యపోత్రి ర్భరద్వాజో విశ్వామిత్రో గౌతమః । వసిష్ఠో .....
స్తథా ॥ అర్ఘ్యం దద్యాత్ ॥ "ధ్రువమరుంధతీంచ దర్శయతి" ఆగ్నేయ
స్థాలీపాకము:- ఆగ్నేయ స్థాలీపాకము, గంధర్వ ప్రతిష్ఠాపనములు,
జయాదివర్జము, ప్రాజాపత్యహోమము, ఔపాసనము యావజ్జీవము
జరుపవలెను, సా- అగ్నయేస్వాహా, అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥

(తండులహోమము) ది— సూర్యాయస్వాహా, అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా । (మొదటిదానికన్న రెండవది యధికము) ఆహుతిసంసర్గ దోషనివృత్త్యర్థం వనస్పతిహోమంకుర్యాత్ । సదస్యము:- తృతీయాహ్నికక్రియ, ప్రాతరౌపాసనము, సదస్యము, మహదాశీర్వచనము, పెద్దలను సన్మానించుట, పండితులను సన్మానించుట మొదలగునవి, సభాకట్నం, గ్రామకట్నం దేశాచారముల కొప్పున జరుపవలెను. ౪ వ దినముయొక్క అపరరాత్రియందు శేషహోమము - గంధర్వోపాసనము, శేషహోమము, జయాది పరిషేచనాంతము, కర్మణః పుణ్యాహవాచనము కంతకోట్నాలు:- ౫ వ దినంబున కంతకోట్నాలు. నాకబలి:- నాకబలి త్రయస్త్రింశత్కోటి దేవతావిసర్జనమునకుముందు కర్మణః పుణ్యాహము, నీలలోహితధారణము "నీలలోహితే" అనుమంత్రముచే (నల్లపూసలు) ధారణము గర్భాధానమంత్రసంస్కారము, పిమ్మట పాన్పు, దంపతీతాంబూలము, ఫలదానములు, సూర్పవాయనదానము, జలపాత్రద్వయంబున "దేవేంద్రాణి నమస్తుభ్యం దేవేంద్రప్రియభామిని । వివాహం భాగ్య మారోగ్యం పుత్రలాభంచదేహి మే॥" అను మంత్రముఁజెప్పి ఇంద్రాణిఁబ్రార్థించవలయును (కమ్మాకడియం) అనఁగా బంగారపువస్తువు వెండివస్తువు జలమందుంచవలెను. సువర్ణము వరుఁడు స్పృశింపవలెను. వెండివస్తువు వధువుస్పృశింపవలెను. దక్షిణకట్టునుండు ఏనుగమీఁద వధువును, ఉత్తరపుకట్టునుండు ఏనుగమీఁద వరుఁడును నిలుచుండి "ఇంద్రాయురాజ్ఞే" అను మంత్రమును పఠించుచు మూఁడుప్రదక్షిణములను జేయవలయును. "వాతో దేవతా" అనుమంత్రములనువరించునది. ప్రదక్షిణమునందు జ్యోతులు వెలిగింతురు. 33 అని కొందఱు ౧౬ అని కొందఱు చెప్పుదురు. కంకణవిసర్జనము వధూగృహప్రవేశానంతరము చేయుదురు "కంకతో నకంకతో" అను మంత్రమును చెప్పుదురు పిమ్మట వసంతోత్సవము అయిదవదినంబున పగలే చేతురు, దండాడింపు, అప్పగింతలు, వధూగృహప్రవేశము మొదలగునవి విధిప్రకారము జరుపవలెను.

ఓమ్

పరబ్రహ్మణే నమః.

యజుర్వేద వివాహప్రయోగ దర్పణము.

(అత్రా జా స్నాతకవ్రతమ్)

అథ సమావర్తనముచ్యతే ॥ శ్లో॥ వేదోదితానాం నిత్యానాం కర్మణాంసమతిక్రమే। స్నాతకవ్రతలోపేచ ప్రాయశ్చిత్తమభోజనమ్॥ ఆచమ్య...ఏవంగుణ......శుభతిథౌ శ్రీమాన్...గోత్రః...నామధేయః। శ్రీమతః...గోత్రస్య...నామధేయస్య మమ ఉపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం స్నాతకవ్రతాఖ్యంకర్మకరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం ...స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన ప్రారంభపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం కృత్వా। పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ ఆచమ్య...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ। శ్రీమాన్.. గోత్రః. నామధేయః। శ్రీమతః ..గోత్రస్య ...నామధేయస్య మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఉపనయనదినమారభ్య సమావర్తన శుభలగ్నపర్యంతం బ్రహ్మచర్యవ్రతలోపప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ యథాశక్తి తండులసహిత పరిమద్దక్షిణాంగృహీత్వా। ఉపస్థాయ॥ ఆత్మప్రదక్షిణత్రయంకృత్వా॥ శ్లో॥ సమస్తసంవత్సమవాప్తి ......యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య। మమోపనయనాది సమావర్తనపర్యంతం మధ్యే సంభావితానాం పాపానాం అస్నానసంధ్యావందన జపహీన భిక్షాగ్నికార్య శూద్రాదిస్పర్శన నిందితాన్నభోజన ఖట్వాంకశయన ఖట్వాధిరూఢతో జలపానభక్షణ క్షౌర కౌపీన కటిసూత్ర యజ్ఞోపవీతాఽజినదండాధారణ దర్పణదర్శన వృద్ధోల్లంఘన పాషండాదిసంసర్గప్రభృతి త్రియస్త్రింశన్నిమిత్తానాం సర్వేషాందోషాణామపనోదనార్థం బ్రహ్మచర్యవ్రతలోపప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్య- ఉపవిశ్య- మామనుగృహ్ణంతుభవంతః-అనుగృహ్ణీమః॥ యజమానస్య

...గోత్రోద్భవస్య...నామధేయస్య ఉపనయనప్రభృతి ఏతత్క్షణ
పర్యంతం సంభావితేభ్య స్సర్వేభ్యః పాపేభ్యో విముక్తిర్భూయా
దిత్యేషానభానుగృహ్ణాతు ॥ స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధిరస్త్వితిభవంతో
బ్రువంతు ॥ స్నాతకవ్రతాధికార సిద్ధిరస్తు ॥ ఓం భూః...శుభతిథౌ
మమ శరీర శుద్ధ్యర్థం స్వర్ణ ధా న్యాజ్య కృచ్ఛ్రా న్యాచరిష్యే ॥
శ్లో॥ స్వర్ణం పవిత్రమమలం స్వర్ణం పాపప్రణాశనం । స్వర్ణంహి శంక
రంయస్మా దతశ్శాంతింప్రయచ్ఛ మే ॥ ధన్యంకరోషి దాతార మిహ
లోకే పరత్రచ । యస్మాత్తస్మా చ్ఛివంమేస్యా దతశ్శాంతిం ప్రయ
చ్ఛ మే ॥ కామధేనో స్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితం । దేవానా
మాజ్యమాహార మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే ॥ హిరణ్యగర్భగర్భస్థం
హేమబీజంవిభావసోః । అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛ మే॥
ఇదం కృచ్ఛ్రత్రయప్రత్యామ్నాయం శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ ..
...ప్రీత్యర్థం స్వర్ణ కృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం
తుభ్య...నమమ ॥ శ్రీ మహావిష్ణు ప్రీత్యర్థం ధాన్యకృచ్ఛ్ర- ఆజ్య
కృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం + నమమ ॥ ఏభి స్స్వర్ణ ధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రై
శ్చ భగవా న్సర్వాత్మకః శ్రీమహావిష్ణు స్సుప్రీతో వరదో భవతు ॥
మమ శరీరశుద్ధిర స్త్వితిభవంతో బ్రువంతు ॥ శరీరశుద్ధిరస్తు ॥ ఆచమ్య
...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ మమ బ్రహ్మచర్యవ్రతలోపప్రాయశ్చిత్తా
ర్థం పాహిత్రయోదశహోమంకరిష్యే ॥ స్థండిలోల్లేఖనాద్యాజ్యసంస్
స్కారాంతే- అత్ర చతుష్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్ ॥ పూర్వవరి
షేచనంకృత్వా ॥ ఏకం- ద్వే- త్రీణి- చత్వారి ॥ పునరూర్జా ని + వర్త
స్వస్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం ॥ సహరయ్యా ని + ష్వస్వాహా ॥ అగ్నయ
ఇదం ॥ భూరగ్నయేచ పృథివ్యైచ + స్వాహా ॥ అగ్నయే పృథివ్యై
మహత ఇదం ॥ భువర్వాయవేచాం + స్వాహా ॥ వాయవేచాంతరిక్షా
యచమహత ఇదం ॥ సువరాదిత్యా + స్వాహా ॥ ఆదిత్యాయచదివే
మహత ఇదం ॥ భూర్భువస్సువ + స్వాహా ॥ చంద్రమసే నక్ష

దిగ్భ్యోమహతఇదం ॥ పాహినో అగ్న ఏనసేస్వాహా ॥ పాహినో అగ్న
ఏనసఇదం ॥ పాహినోవిశ్వవేదసేస్వాహా ॥ పాహినో విశ్వవేదసఇదం ॥
యజ్ఞంపాహివిభావసోస్వాహా ॥ యజ్ఞంపాహివిభావసవఇదం ॥ సర్వం
పాహిశతక్రతోస్వాహా ॥ సర్వంపాహిశతక్రతవఇదం॥ పాహినోఅగ్న
ఏకయా + ర్వసోస్వాహా ॥ వసవఇదం॥ పునరూర్జా + స్వాహా॥ అగ్నయ
ఇదం ॥ సహరయ్యాని + విశ్వతస్పరిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదం ॥ సర్వ
ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదం॥
అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః + ప్రాసావీః ॥ ఇత్యుత్తరపరిషేచనం కుర్యాత్ ॥
అనేన పాహి త్రయోదశ హోమేన భగవాన్ త్సర్వాత్మకః.. మమ
స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధిరస్త్వితి...బ్రువంతు ॥ స్నాతకవ్రతాధికార
సిద్ధిరస్తు ॥ ప్రాణానాయమ్య । ఏవంగుణ...తిథౌ... శ్రీ పరమేశ్వర
ప్రీత్యర్థం ఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం ప్రాతరగ్నికార్యంసమిధా
ధానంకరిష్యే॥ పరిత్వాగ్నే...అహంభోఅభివాదయే ॥ (అగ్నికార్యం
10 వ పుటలో గలదు) వేదమధీత్యస్నాస్యన్॥ ఆచమ్య...ఏవంగుణ
...శుభతిథౌ శ్రీమాన్...గోత్రః...నామధేయః ॥ శ్రీమతః...
గోత్రస్య...నామధేయస్య మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం స్నాతకవ్ర
తాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥ స్నాతకవ్రతాంగత్వేన రక్షార్థం రక్షాబంధ
నంకరిష్యే॥ రక్షాబంధనదేవతాభ్యోనమః ॥ ధ్యానావాహనాది షోడ
శోపచారపూజాం సమర్పయామి ॥ విశ్వేత్తా తెసవనేషు ప్రవాచ్యా
యాచ్చకర్థమఘవన్నిందసుత్వతే । పారావతం యత్పురుసంభృతం
వస్వపావృణోశ్శరభాయఋషిబంధవే ॥ రక్షాబంధనముహూర్తస్సు
ముహూర్తోఽస్తు ॥ ప్రాగుదయాద్విజం ప్రవిశ్యాంతర్లోమ్నాచర్మణా
జ్యారమపిధాయాస్తే ॥ మధ్యందినేఽగ్నే రుపసమాధానాది పాత్ర
ప్రయోగకాలే ॥ శ్లో॥ సూత్రేవస్త్రేమణేయుగసమిత్పుష్పగంధాన్

ప్రవర్తౌ । శీతోష్ణాంబుక్షురకటయవచ్ఛత్రదండాంజనాని । ఆదర్శో పానహౌకుశశకృత్స్నానచూర్ణోదపాత్రే। స్నానంయుంజ్యాత్సకృదిహ నరః శాఖమౌదుంబరంచ

సూత్రే = రెండు సూత్రములు, వస్త్రే = రెండువస్త్రములు, మణియుగ = రెండు సువర్ణకంకణములు, సమిత్ = ఇధ్మము, స్రక్=పుష్పమాలిక, గంధాః = గంధము, ప్రవర్తౌ = పోగులజోడు, శీతోష్ణాంబు=శీతోదకము - ఉష్ణోదకము, క్షుర=కత్తి, కట=దర్భచాప, యవ=వడ్లు, ఛత్ర=గొడుగు, దండం=వెదురుకఱ్ఱ, అంజన= కాటుకకాయ, ఆదర్శ=అద్దము, ఉపానద్వయం=చెప్పులజోడు, కుశ =దర్భ, శకృత్=ఎద్దుపేడ, స్నానచూర్ణ=సున్నిపిండి, ఉదకపాత్రే= ఉదకసహితమయిన చెంబులజోడు, నరః=మనుష్యుఁడు, స్నానం= స్నానమును, యుంజ్యాత్=సకృత్=ఒక్కమాఱు చేయవలయును. శాఖమౌదుంబరంచ=మేడిపుల్లయును.

షట్పాత్రప్రయోగః॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్। చత్వారిశృంగా .... .ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి ॥ అథాజ్యభాగౌ స్రుచాజుహోతి ॥ అగ్నయేస్వాహేత్యుత్తరార్ధ పూర్వార్ధే అగ్నయఇదం ॥ సోమాయ స్వాహేతి దక్షిణార్ధ పూర్వార్ధే సోమాయేదం ॥ సమం పూర్వేణ ॥ అగ్నయేస్వాహా ॥ మధ్యేఅగ్నయఇదం। అథ పాలాశీగ్ంసమిధముత్తరయాధాయ ॥ ఓంఇమగ్గ్ంస్తోమమర్హతే జాతవేదసేరథమివసమ్మహేమా మనీషయా । భద్రాహినః ప్రమతిరస్య సగ్ంసద్యగ్నేసఖ్యే మారిషామవయంతవ ॥ అగ్నయేజాతవేదసఇదం ॥ అథ ఉత్తరేణాగ్నిం కటఉపవిశ్య ॥ త్ర్యాయుషమితి క్షురమభిమంత్ర్య ॥ త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః కశ్యపస్య త్ర్యాయుషమ్ । యద్దేవానాం త్ర్యాయుషం తన్నే అస్తుత్ర్యాయుషం ॥ శివోనామాసీతి యజుషా వస్త్రేప్రధాయ॥

శివోనామాసిస్వధితిస్తేపితా నమస్తేఅస్తుమామాహిగ్ంసీః । అపాగ్ం
సగ్ంసర్జనాద్యావకేశనిధానాత్సమానం ॥ ఉష్ణేనవాయవితి యజుషా
ఉష్ణాశ్శీతా స్స్వవఆనీయ ॥ ఉష్ణేన వాయవుదకేనేహ్యదితిః కేశాన్
వపతు । ఉష్ణోదకం శీతోదకే నినీయ ఆపఉందంత్వితి కుమారస్య
శిరఉనత్తి ॥ ఆపఉందంతు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే జ్యోక్చ
సూర్యందృశే । యేనావపదితి చతసృభిః ప్రతిమంత్రం ప్రదక్షిణం
ప్రతిదిశం ప్రవపతి ॥ యేనావపత్సవితాక్షురేణ సోమస్య రాజ్ఞో వరు
ణస్యవిద్వాన్ । తేన బ్రహ్మాణో వపతేదమస్యాయుష్మాన్ జరదష్టి
ర్యథాసదయం...శర్మా । ఇతిపూర్వతోవపతి । తాన్ కేశాంచ్ఛకృ
త్పిండేనిధాయ । అపఉపస్పృశ్య । త్రీగ్ స్త్రీన్ దర్భా సంతర్ధాయ ।
యత్క్షురేణేతి ప్రథమవపంతం మాతానుమంత్రయతే । యత్క్షురేణ
మర్చ... తేన తేవపామి...శర్మా ॥ యేనపూషా బృహస్ప...సౌశ్లో
క్యాయస్వస్తయే ॥ ఇతి దక్షిణతోవపతి । తాన్కేశాఞ్ఛకృత్పిండే
నిధాయ । అప ఉపస్పృశ్య । పునః త్రీగ్ స్త్రీన్ దర్భా సంతర్ధాయ ।
యేనభూయశ్చరా... సౌశ్లోక్యాయస్వస్తయే । ఇతి పశ్చిమతోవపతి ।
తాన్కేశాఞ్ఛకృత్పిండేనిధాయ । అపఉపస్పృశ్య । పునఃత్రీగ్ స్త్రీన్
దర్భాన్సంతర్ధాయ । యేనపూషాబృహస్పతే రగ్నేరింద్రస్యచాయుషే
వపత్ । తేన తేవపామి ..శర్మ ణ్ణాయుషావర్చసా యథా జ్యోక్సు
మనా అసః । ఇత్యుత్తరతోవపతి । తాన్కేశాఞ్ఛకృత్పిండేనిధాయ ।
అపఉపస్పృశ్య । ఉప్త్వాయకేశా నిత్యోదుంబరమూలే దర్భస్తంబేవా
నిదధాతి । ఉప్త్వాయ కేశాన్ వరుణస్య రాజ్ఞో బృహస్పతి స్సవితా

సోమో౽గ్నిః। తేభ్యోనిధానం బహుధా౽న్వవింద న్నంతరా ద్యావా
పృథివీ అపస్సువః। క్షురం ప్రస్తార్య నిదధాతి। జఘనార్ధే ప్రజస్యైవ
విశ్య విస్రస్య మేఖలాం బ్రహ్మచారిణే ప్రయచ్ఛతి॥ తాగ్ం స ఇద
మహమితి యజుషోదుంబరమూలే దర్భస్తంబే వోపగూహతి। ఇద
మహం.. శర్మణో ... స్య పాప్మాన ముపగూహా మ్యుత్తరో... శర్మా
ద్విషద్భ్యః। ఏవం విహితాభి రేవాద్భి రాపోహిష్ఠేతి షడ్భి స్సకృత్
స్నాపయిత్వా। ఆపోహిష్ఠా మయోభువః + చనః॥ హిరణ్యవర్ణా
చయః... శగ్ంస్యోనాభవంతు। ...బలమోజో నిధత్త। అన్నా
ద్యాయే త్యౌదుంబరకాష్ఠేన దతో ధావతే। అన్నాద్యాయవ్యూహ
ధ్వం దీర్ఘాయురహమన్నాదో భూయాసం। సోమో రాజాయమాగమ
దితి స్నానీయేన చూర్ణేనోద్వర్త్య స్నాత్వా। సోమస్యతనూరసీతి
యజుషా అహతముత్తరం వాసః పరిధాప్య। సోమో రాజాయమాగమ
త్సమే ముఖం ప్రవేక్ష్యతి భగేన సహవర్చసా। సోమస్య తనూరసి
తనువం మే పాహి స్వాముత్తనూ రావిశ।

సార్వసురభిచందనం నమో గ్రహాయచేతి ప్రతిమంత్రం దేవ
తాభ్యో రక్షణాయదత్వా। నమో గ్రహాయ చాభిగ్రహాయచ-నమ
శ్శాకజంజభాభ్యాం - నమ స్తాభ్యో దేవతాభ్యో యా అభిగ్రాహిణీః॥
అప్సరస్వితాభ్యాత్మానం గంధేనానులిప్య। అప్సరస్సుయో గంధో గంధ
ర్వేషుచ యద్యశః। దైవ్యో యో మానుషో గంధస్స మా గంధ స్సురభి
ర్జుషతాం। మణిగ్ం సౌవర్ణగ్ం సోపధానగ్ం సూత్రప్రోత మధు
మోషధీ త్యుదకపాత్రే త్రిః ప్రదక్షిణం పరిప్లావ్య। ఇయ మోషధీ

త్రాయమాణా సహమానా సహస్వతీ। సా మా హిరణ్య వర్చసం
బ్రహ్మవర్చసినం మా కరోతు॥ అపాశోఽసీత్యర్ధర్చేన కంఠే బధ్వా॥
అపాశోఽస్యరోమే మాసగ్ం శారీ త్రిష్ఠుభా మోపతిష్ఠ స్వదీర్ఘాయు
త్వాయ శతశారదాయ। శతగ్ంశరద్భ్య ఆయుషే వర్చసే జీవాత్వై
పుణ్యాయ॥ బాదరమణి మప్యేవం కృత్వా॥ సవ్యే పాణౌ తూష్ణీం
బధ్నాతి॥ ఆహతముత్తరం వాసః రేవతీస్త్వేతి నయానం॥ రేవతీస్త్వా
వ్యక్ష్ణన్కృత్తికా శ్చాకృంతగ్ంస్త్వా। ధియో వయన్నవగ్నా అవృంజ
న్త్సహస్రమంతాగ్ం అభితో అయచ్ఛన్। దేవీర్దేవా యపరిధీ సవిత్రే
మహత్తదాసామభవన్మహిత్వనమ్॥ యా అకృంతన్నితి తిసృభిర్వాసః
పరిధాప్య॥ యా అకృంతన్నవయన్ యా అతన్వత యాశ్చ దేవీరంతా
నభితో దదంత। తాస్త్వా దేవీర్జరసే సంవ్యయంత్వాయుష్మా నిదం
పరిధత్స్వ వాసః। పరిధత్త ధత్త వాససైనగ్ం శతాయుషం కృణుత దీర్ఘ
మాయుః। బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛద్వాస ఏతత్సోమాయ రాజ్ఞే పరి
ధాతవా ఉ। జరాంగచ్ఛాసి పరిధత్స్వ వాసో భవా కృష్టీనా మభిశస్తి
పావా। శతం చ జీవ శరద స్సువర్చా రాయశ్చ పోషముపసంవ్యయస్వ।
పరీదం వాసో అధిధాస్స్వస్తయేఽభూ రాపీనా మభిశస్తిపావా। శతంచ
జీవ శరదః పురూచీ ర్వసూని చారో ర్విభజాసి జీవన్॥

తస్య దశాయాం ప్రవర్త్య ప్రబధ్య దర్భాన్ మాదాయ యోక్త్వ
నాభ్యాదయ న్నాయుష్యమిత్యష్టాభిః ప్రతిమంత్ర మష్టావాజ్యాహుతీ
ర్హుత్వా॥ ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పోషమౌద్భిద్యం

ఇదగ్ం హిరణ్యం జైత్ర్యా యావిశతాంమాగ్ స్వాహా ॥ హిరణ్యా
యేదం ॥౧॥ ఉచ్చైర్వ్యాదిపృతనాజి సత్రాసాహం ధనంజయమ్। సర్వా
స్సమృద్ధిర్ ఋద్ధయో హిరణ్యేఽస్మిన్ త్సమాహితాస్స్వాహా ॥ హిర
ణ్యాయేదం ॥౨॥ శునమహగ్ం హిరణ్యస్య పితురివ నామాగ్రభైషం।
తం మా హిరణ్యవర్చసం పూరుషు ప్రియం కురుస్వాహా ॥ హిరణ్యా
యేదం ॥3॥ ప్రియం మా దేవేషు కురు ప్రియంమా బ్రహ్మణేకురు ।
ప్రియంవిశ్యేషుశూద్రేషు ప్రియగ్ంరాజసుమా కురుస్వాహా ॥ హిర
ణ్యాయేదం ॥౪॥ యాతిరశ్చీనిపద్యసేఽహం విధరణీఇతి । తాంత్వా
ఘృతస్యధారయా యజేసగ్ం రాధనీ మహగ్ంస్వాహా ॥ సగ్ం రాధ
న్యాఇదం ॥౫॥ సగ్ంరాధన్యై దేవ్యైస్వాహా॥ సగ్ంరాధన్యై దేవ్యా
ఇదం ॥౬॥ ప్రసాధన్యై దేవ్యైస్వాహా ॥ ప్రసాధన్యైదేవ్యాఇదం ॥౭॥
సమ్రాజంచవిరాజం చాభిశ్రీర్యాచనోగృహే । లక్ష్మీ రాష్ట్రస్యయా
ముఖే తయామాసగ్ం సృజామసిస్వాహా ॥ లక్ష్మ్యై ఇదం ॥౮॥ ఇధ్మ
సన్నహనాన్యద్భి స్సగ్ంస్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి ॥ రుద్రాయ తంతి
చరాయేదం(నమమ) అన్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థమృద్ధికామః
జయాదిహోమం కరిష్యే ॥ స్రువేణాజ్య మాదాయ ॥ ఓం చిత్తంచ
స్వాహా... అథ జయాదిహోమం కుర్యాత్ ॥ జయాది బ్రహ్మవిసర్జ
నాంతే అపరేణాగ్నిం ప్రపతః మేఖాభిరేషైకం దక్షిణే కర్ణే జపతి ।
ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పోష మౌద్భిద్యమ్ ॥
ఇదగ్ంహిరణ్యం జైత్ర్యాయావిశతామామ్ ॥ ఉచ్చైర్వ్యాదిపృతనాజి

స్రతాసాహంధనంజయమ్ । సర్వాన్సమృద్ధిర్బుద్ధయో హిరణ్యేస్మి
న్థ్సమాహితాః । శునమహగ్ం హిరణ్యస్యపితురివ నామాగ్రైషం ।
తంమాహిరణ్యవర్చసం పూరుషు ప్రియంకురు । ప్రియంమాదేవేషు
కురు ప్రియంమాబ్రహ్మణేకురు । ప్రియంవిశ్యేషుశూద్రేషు ప్రియ
గ్ంరాజసుమాకురు । యాతిరశ్చీనిపద్యసేஉహంవిధరణఇతి । తాంత్వా
ఘృతస్యధారయాయజే సగ్ంరాధసీమహమ్ । సగ్ంరాధన్యైదేవ్యై ।
ప్రసాధన్యైదేవ్యై । సమ్రాజంచ విరాజం చాభిశ్రీర్యాచనోగృహే ।
లక్ష్మీ రాష్ట్రస్యయాముఖే తయామాసగ్ం సృజామసి ॥ ఏతాభిరేవ
సవ్యేద్వితీయం । ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం + సృజామసి । శుభికే శిర
ఇతి స్రజ శ్శిరసినిధాయ ॥ శుభికే శిరఆరోహ శోభయంతీముఖంమమ ।
ముఖగ్ంహిమమశోభయ భూయాగ్ంసంచభగంకురు । యామాహార
దితి భావికం బద్ధ్వా । యామాహార జమదగ్నిశ్శ్రద్ధాయై కామా
య్యాన్యై । ఇమాంతామపి నహ్యేஉహం భగేనసహవర్చసా । యదాం
జనంత్యాంజనేన చక్షుషీఅంక్తే । యదాంజనం త్రైకకుదం జాతగ్ం
హిమవతఉపరి । తేన వామాంజే తేజసే వర్చసే బలాయచ । మయి
వర్వతేతిచతృణాం యజుషామేకేనవా ॥ మయిపర్వతపూరుషం మయి
పర్వతవర్చసం మయిపర్వతభేషజం మయిపర్వతాయుషమ్ । యస్మే
వర్చఇత్యాదర్శమీక్షతే । యస్మైవర్చః పరాగతమాత్మానముపతిష్ఠతి ।
ఇదంతత్పునరాదదె దీర్ఘాయుత్వాయవర్చసె । ప్రతిష్ఠస్థఇతి యజూషో
పానహౌప్రతిముచ్య । ప్రతిష్ఠేస్థో దేవతానాం మామాసంతాపం ।

ప్రజాపతేశ్శరణమసీతిచ్ఛత్రం ॥ ప్రజాపతేశ్శరణమసి బ్రహ్మణశ్ఛది ర్విశ్వజనస్య ఛాయాఽసి సర్వతో మా పాహి । దేవస్య త్వేతి వైణవం దండమాదాయ ॥ దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యామాదదే ద్విషతో వధాయేంద్రస్య వజ్రోఽసి వార్త్రఘ్నశ్శర్మ మే భవ యత్పాపం తం నివారయ ॥ దేవీష్షడుర్వీరి త్యర్ధర్చత్రయేణ దిశ ఉపస్థాయ ॥ దేవీష్షడుర్వీరురుణః కృణోత విశ్వే దేవాస ఇహ వీరయధ్వమ్ । మాహాస్మహి ప్రజయా మా తనూభిర్మార ధామ ద్విషతే సోమ రాజన్ । ద్వితీయేన నక్షత్రాణి చంద్రమసం చరా తినా సంభాష్య । యథార్థం గచ్ఛత్యేవ పరగ్ం స్నానం తూష్ణీమేవ తీర్థస్నాత్వా । తూష్ణీగ్ం సమిధమగ్నావాదధాతి ॥ పాణిగ్రహణే స్నాతం పుణ్యాహంవాచయిత్వా । ఆశీర్వాదః । తతః అభ్యుదయికం కుర్యాత్ । కాశీయాత్రా ॥ శ్లో॥ చరితబ్రహ్మచర్యోఽహం కృత వ్రతచతుష్టయః । కాశీయాత్రాం గమిష్యామి అనుజ్ఞాం దేహి మే శుభామ్ ॥ (ప్రతివాక్యం) సాలంకారాం మమ సుతాం కన్యాం దా స్యామి తే ద్విజ । పాణిం గృహీత్వా సాగ్నిస్త్వం గచ్ఛస్వాగచ్ఛ మద్గృ హమ్॥ స్నాతకవ్రతే అభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహం చ నానుష్ఠేయ మితి పాశ్చాత్యవైదికసమ్మత వ్యవహారః । ఇతి స్నాతకమ్.

అథాగ్నికార్యమ్.

అగ్నింపరిత్వేతి పరిమృజ్య- పరిషిచ్య । ఆచమ్య.. ఏవంగుణ ...శుభతిథౌ । శ్రీమాన్గోత్రః .. నామధేయోఽహం మమ ఉపాత్త దురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఆయుర్వర్చోయశోబలాభి వృద్ధ్యర్థం ప్రాతరగ్నికార్యం సమిధాధానం కరిష్యే । పరిత్వాఽగ్నే పరిమృజామ్యాయుషా చ ధనేన చ । సుప్రజాః ప్రజయా భూయాసగ్ం సువీరో వీరైస్సువర్చా వర్చసా సుపోషః పోషైస్సుగృహో గృహైః

స్సువర్చాః వర్చ్యా సుమేధా మేధయా సుబ్రహ్మా బ్రహ్మచారిభిః ॥ పరి
షృచ్యాలంకృత్య ॥ అదితేఽనుమన్యస్వ । అనుమతేఽను మన్యస్వ ।
సరస్వతేఽనుమన్యస్వ । దేవసవితః ప్రసువ । అథ సమిధమాదాయ ॥
అగ్నయే సమిధమాహార్షం బృహతే జాతవేదసే – యథా త్వమగ్నే
సమిధా సమిధ్యస ఏవం మామాయుషా వర్చసా సన్యా మేధయా ప్రజ
యా పశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేనాన్నాద్యేన సమేధయ స్వాహా ॥ అగ్నయ
ఇదం ॥ ఏధోఽస్యేధిషీమహి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం ॥ సమిదసి సమే
ధిషీమహి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం ॥ తేజోఽసి తేజో మయి ధేహి స్వాహా ॥
అగ్నయ ఇదం ॥ అపో అద్యాన్వచారిషగ్ం రసేన సమసృక్ష్మహి । పయ
స్వాగ్ం అగ్న ఆగమం తం మా సగ్ం సృజ వర్చసా స్వాహా ॥ అగ్నయ
ఇదం ॥ సం మాఽగ్నే వర్చసా సృజ ప్రజయా చ ధనేన చ స్వాహా ॥
అగ్నయ ఇదం ॥ విద్యున్మే అస్య దేవా ఇంద్రో విద్యాత్ సహ ఋషిభి
స్స్వాహా ॥ ఇంద్రాయేదం ॥ అగ్నయే బృహతే నాకాయ స్వాహా ॥ అగ్న
యే బృహతే నాకాయేదం ॥ ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ం స్వాహా ॥ ద్యావా
పృథివీభ్యామిదం ॥ ఏషా తే అగ్నే సమిత్తయా వర్ధస్వ చాప్యాయస్వ చ
తయాఽహం వర్ధమానో భూయాసమాప్యాయమానశ్చ స్వాహా ॥
అగ్నయ ఇదం ॥ యో మాఽగ్నే భాగినగ్ం సంతమథాభాగం చికీర్ష
త్యభాగమగ్నే తం కురు మామగ్నే భాగినం కురు స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం ॥
సమిధమాధాయాగ్నే సర్వవ్రతో భూయాసగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయ
ఇదం ॥ భూస్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం ॥ భువస్స్వాహా ॥ వాయవ ఇదం ॥

సువస్స్వాహా । సూర్యాయేదం । ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజా
పతయఇదం । అదితేఽన్వమగ్ స్థాః । . ప్రాసావీః । ఇతి పరిషేచనం
కృత్వా । (అగ్న్యుపస్థానం) యత్తే అగ్నె తేజస్తేనాఽహం తేజస్వీ
భూయాసం । యత్తే అగ్నె వర్చస్తేనాఽహం వర్చస్వీ భూయాసం ।
యత్తే అగ్నె హరస్తేనాఽహగ్ం హరస్వీ భూయాసమ్ । మయి మేధాం
మయి ప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేజో దధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం
మయీన్ద్ర ఇన్ద్రియం దధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయి
సూర్యో భ్రాజో దధాతు । మానస్తోకే తనయే మా న ఆయుషి మా నో
గోషు మా నో అశ్వేషు రీరిషః । వీరాన్మా నో రుద్ర భామితో వధీర్హవి
ష్మన్తో నమసా విధేమ తే ॥ త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః కశ్యపస్య త్ర్యా
యుషమ్। యద్దేవానాం త్ర్యాయుషం తన్మే అస్తు త్ర్యాయుషం । భస్మ
నా శిరోలలాటవక్షస్కంధేషు తిలకాని కృత్వా। మేధావీ భూయాసమ్-
తేజస్వీ భూయాసమ్- వర్చస్వీ భూయాసమ్- బ్రహ్మవర్చసీ భూయా
సమ్- ఆయుష్మాన్ భూయాసమ్- అన్నాదో భూయాసమ్- యశస్వీ
భూయాసమ్- సర్వసమృద్ధో భూయాసమ్ ॥ పునస్త్వాదిత్యా రుద్రా వసవ
స్సమిన్ధతాం పునర్బ్రహ్మాణో వసునీథ యజ్ఞైః । ఘృతేన త్వం తనువో
వర్ధయస్వ సత్యాస్సన్తు యజమానస్య కామాస్స్వాహా। అగ్నయే వసు
నీథాయేదం । స్వస్తి । శ్లో। శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం
బుద్ధిం శ్రియం బలం । ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన।
యస్య స్మృత్యా చ నామోక్త్యా తపోహోమక్రియాదిషు । న్యూనం సం
పూర్ణతాం యాతి సద్యో వందే హుతాశనమ్ । మంత్రహీనం క్రియా
హీనం భక్తిహీనం హుతాశన । యద్ధుతం తు మయా దేవ పరిపూర్ణం
తదస్తు తే । చతుస్సాగర...అభివాదయే । ఇత్యగ్నికార్యమ్.

చతుష్పాత్రప్రయోగవిధిః.

శ్లో॥ నాఘారౌ నాజ్యభాగౌచ నచేధ్మం నజయాదయః ।
చతుష్పాత్రప్రయోగేతు సిద్ధిలోక్తంకపర్దినా ॥

ప్రాణానాయమ్య ॥ ఏవంగుణ విశేషణ... ప్రీత్యర్థం ..ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం .....హోమంకరిష్యే ॥ తదంగ మగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥ యత్రాఽగ్నిస్థాప్యతే తత్ర శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రం చతురశ్రమండలం స్థండిలం కల్పయిత్వా ॥ ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లిఖ్య । తత్ర ప్రాచీ రుదక్సంస్థాః ఉదీచీః ప్రాక్సంస్థాః తిస్రఃతిస్రో రేఖాలిఖిత్వా॥ అద్భిరభ్యుక్ష్య॥ శేషముత్సృజ్య॥ భూర్భువస్సువరోమిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ ఓంభూర్భువస్సువరోమ్॥ ఓం చత్వారి శృంగాత్రయోఅస్యపాదా ద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసోఅస్య। త్రిధాబద్ధో వృషభోరో రవీతి మహోదేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ। యజ్ఞేశ్వరం ధ్యాయామి । శ్లో॥ సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగ స్సప్తజిహ్వోద్విశీర్షకః । త్రిపాత్ప్రసన్నవదన స్సుఖాసీన శ్శుచిస్మితః । స్వాహాంతు దక్షిణే పార్శ్వే దేవీంవామేస్వధాంతథా । బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తిమన్నం స్రుచంస్రువమ్॥ తోమరంవ్యజనంవామై ర్ఘృతపాత్రంతుధారయన్। మేషారూఢంజటాబద్ధం గౌరవర్ణంమహౌజసం । ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చిస్సర్వకామదం । ఆత్మాభిముఖమాసీన మేవంధ్యాయేద్ధుతాశనమ్॥ ఏషహిదేవఃప్రదిశోనుసర్వాః పూర్వోహిజాతస్సఉగర్భే అంతః । సవిజాయమానస్సజనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతివిశ్వతోముఖః ॥ ప్రాఙ్ముఖాగ్నే మమాఽభిముఖోభవ । సుముఖోభవ । సుప్రసన్నోభవ । వరదోభవ । యథోక్తజిహ్వయా హవిర్గృహాణ । ఓం భూర్భువస్సువః । ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం । భర్గోదేవస్యధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ । అగ్నింపరిసమూహ్య । అలంకృత్య । అగ్నయేనమః॥ హుతవహాయనమః॥ హుతాశనాయనమః॥ కృష్ణవర్త్మనే

అంతః । సవిత్రా యమానస్సజన్నిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖ స్తిష్ఠతి విశ్వతో
ముఖః ॥ ఇతి సాక్షతోదకం నినీయ । ప్రాఙ్ముఖాఽగ్నే మమాభిముఖో
భవ । సుముఖో భవ । సుప్రసన్నో భవ । వరదో భవ । ఇత్యుక్త్వా ।
యథోక్తజిహ్వాయాహావిర్గృహేణ ॥ ఓం భూర్భువస్సువః । ఓం తత్సవితు
ర్వరేణ్యమ్ ॥ భర్గో దేవస్య ధీమహి । ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ॥
(ఇతి ప్రోక్ష్య) సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య । అలం
కృత్య । అగ్నయే నమః । హుతవహాయ నమః । హుతాశినే నమః ।
కృష్ణవర్త్మనే నమః । దేవముఖాయ నమః । సప్తజిహ్వాయ నమః ।
వైశ్వానరాయ నమః । జాతవేదసే నమః । ప్రాగగ్రైర్దర్భై రగ్నిం పరి
స్తృణాతి । ప్రాగుదగగ్రైర్వా । దక్షిణానుత్తరాన్కరోతి । ఉత్తరా
నధరాన్ । పురస్తాత్ । దక్షిణతః । పశ్చాత్ । ఉత్తరతః । ఉత్తరే
ణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ సంస్తీర్య । ద్వంద్వం న్యంచి పాత్రాణి
ప్రయునక్తి । దేవసంయుక్తాని । దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌ । ప్రోక్షణీప్రణీతే ।
ఇధ్మస్రువావితి । సమా సాగ్రౌ ద్వౌ దర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే
కురుతే । తృణం కాష్ఠం వాఽన్తర్ధాయ ఛినత్తి । ననఖేన । అపఉపస్పృశ్య ।
అద్భిరనుమృజ్య । ప్రోక్షణ్యాముపదాయ । తస్యాముపఆసీయ । హస్త
యోరంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యాముత్తానాభ్యాముదగ్రే గృహీత్వా ।
ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయాభిమంత్ర్య । సపవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణి సం
స్పృశ్య । పాత్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా । విస్రస్యేధ్మమ్ । త్రిః ప్రోక్ష్య ।
ప్రోక్షణీం దక్షిణతో నిధాయ । పూర్ణపాత్రమాదాయ । అపరేణాగ్నిం
పవిత్రాన్తర్హితే పాత్రే అపఆసీయ । ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం ।
ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ । సమం ప్రాణైర్ధృత్వా । ఉత్తరేణాగ్నిం దర్భేషు
సాదయిత్వా । దర్భైః ప్రచ్ఛాద్య । బ్రాహ్మణం దక్షిణతో దర్భేషు
నిషాద్య ॥ అస్మిన్... హోమకర్మణి । త్వం బ్రహ్మా భవ ॥ బ్రహ్మణః
ఇదమాసనం । సుఖాసనమ్ ॥ ఆజ్యం విలాప్య । అపరేణాగ్నిం పవి
త్రాన్తర్హితాయామాజ్యస్థాల్యామాజ్యం నిరూప్య । ఉదీచోఽం
గారాన్నిరూహ్య । తేష్వధిశ్రిత్య । జ్వలతా తృణేనాఽధోగామినా

దీప్త్యాఽఽజ్యే ప్రతిఫలీకృత్య । ద్వే దర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య । అప ఉప స్పృశ్య । ప్రక్షాళ్య । ఆజ్యే ప్రాస్య । ప్రత్యస్య । త్రిః పర్యగ్ని కృత్వా । ఉదగుద్వాస్య । అంగారాన్ప్రత్యూహ్య । ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహార మాజ్యం త్రిరుత్పూయ । ప్రాగారభ్యః పశ్చాచ్ఛిత్త్వా పునః ప్రాగేవ సమాప్తిః । పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య । ప్రక్షాళ్య । ప్రాగగ్రమగ్నౌ పవిత్రే అనుప్రహరతి । స్రుక్స్రువా వాదాయ । అగ్నౌ ప్రతితప్య । దర్భాగ్రైస్సంమృజ్య । పునః ప్రతితప్య । ప్రోక్ష్య । నిధాయ । దర్భానద్భిస్సంస్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి। ఇధ్మమాదాయ । పరిధీన్పరిదధాతి । ఇధ్మరజ్జుం పూర్ణపాత్రే నిధాయ। స్థవిష్ఠం పశ్చాత్ । దక్షిణతో ఽణీయాగ్ంసం దీర్ఘమ్ । అనిష్ఠగ్ం హ్రస్వ ముత్తరతః । ఉదగగ్రం మధ్యమమ్ । ప్రాగగ్రా వితరౌ । మధ్యమపరిధి ముపస్పృశ్య । పురస్తాదూర్ధ్వే ద్వే ఆఘారసమిధావాదధాతి । అగ్నింపరిషిచ్య ॥

అదితేఽనుమన్యస్వ (ఇతిదక్షిణతః ప్రాచీనమ్) అనుమతేఽనుమన్యస్వ (ఇతిపశ్చాదుదీచీనమ్) సరస్వతేఽనుమన్యస్వ (ఇత్యుత్తరతః ప్రాచీనమ్) దేవసవితఃప్రసువ (ఇతిసమంతం పరిషిచ్య) ఇధ్మమలం కృత్య। స్రువమలంకృత్య । బ్రహ్మాణమలంకృత్య । ఇధ్మమభిఘార్య । ఓంచత్వారిశృంగా...ఆవివేశ అస్మిన్... హోమే ఇధ్మమాధాస్యే । (ఇతీధ్మహోమంకుర్యాత్) ఆధత్స్వ॥ (ఇతిబ్రహ్మావదేత్) ఇధ్మాధాన ముహూర్తః స్సుముహూర్తోఽస్తు। ఆఘారావాఘారయతి దర్శపూర్ణమాసవత్తూష్ణీం। ఇతరదర్వీమాదాయ। ఉత్తరపరిధిసంధిమన్వవహృత్య। ప్రజాపతింమనసాధ్యాయన్దక్షిణతఃప్రాంచమృజుగ్ంసంతతమాఘారయతి। వాయవ్యాదాగ్నేయాంతమ్। (జుహుయాత్) ప్రజాపతయఇదం నమమ। ఇత్యుక్త్వా । ప్రధానదర్వీమాదాయ । ద్వితీయమైంద్ర మితర పరిధిసంధిమ న్వవహృత్య । ప్రాగుదంచం పూర్వవ దాఘారయతి । నైరృత్యాదీశానాంతం । (జుహుయాత్) ఇంద్రాయేదంనమమ ।

ఉక్త్వా । ఆజ్యహోమః । ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి । (ఇత్యాజ్యం

గృహీత్వా) అగ్నయే స్వాహా॥ ఉత్తరార్ధ పూర్వార్ధే। అగ్నయ ఇదం నమమ॥ ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి॥ సోమాయ స్వాహా॥ దక్షిణార్ధ పూర్వార్ధే। సోమాయేదంనమమ॥ సమంపూర్వేణ॥ యథోపదేశం ప్రధానాహుతీ ర్హుత్వా॥ జయాభ్యాతానా న్రాష్ట్రభృతః ప్రాజాపత్యాం వ్యాహృతీర్వ్యాహృతా స్స్విష్టకృతమి త్యుపజుహోతి॥ ఇధ్మసన్నహనా న్యద్భిస్సంస్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి॥ రుద్రాయతంతిచరాయేదంనమమ॥ అపఉపస్పృశ్య। అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వృద్ధికాముః జయాదిహోమంకరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ। అథ జయాదిహోమంకుర్యాత్॥ శ్లో॥ ప్రథమాగారహోమశ్చ। ప్రధానాహుత్యనంతరం। యద్ధోతవ్యంతుతత్సర్వం స్రువేణో క్తంకపర్దినా॥

అథ జయాదిహోమః.

ఓం చిత్తంచస్వాహా। చిత్తాయేదంనమమ॥ చిత్తిశ్చస్వాహా। చిత్త్యాఇదంనమమ॥ ఆకూతంచస్వాహా। ఆకూతాయేదంనమమ॥ ఆకూతిశ్చ స్వాహా। ఆకూత్యాఇదం నమమ॥ విజ్ఞాతంచస్వాహా। విజ్ఞాతాయేదంనమమ॥ విజ్ఞానంచస్వాహా। విజ్ఞానాయేదంనమమ॥ మనశ్చస్వాహా। మనసఇదంనమమ॥ శక్వరీశ్చస్వాహా। శక్వర్యా ఇదంనమమ॥ దర్శశ్చస్వాహా। దర్శాయేదంనమమ॥ పూర్ణమాసశ్చ స్వాహా। పూర్ణమాసాయేదంనమమ॥ బృహచ్చస్వాహా। బృహతఇదం నమమ॥ రథంతరంచస్వాహా। రథంతరాయేదంనమమ॥ ప్రజాపతిర్జయా నింద్రాయవృష్ణే ప్రాయచ్ఛదుగ్రః పృతనాజ్యేషుతస్మైవిశ స్సమనమంతసర్వాస్సఉగ్రస్సహిహవ్యో బభూవస్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదంనమమ॥ అగ్నిర్భూతానా మధిపతిస్సమావ త్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మి

న్క్షత్రే౽స్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవ
హూత్యాగ్ స్వాహా । అగ్నయే భూతానామధిపతయ ఇదం న మమ ॥
ఇన్ద్రో జ్యేష్ఠానామధిపతిః స మా౽వత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రే౽స్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్
స్వాహా । ఇన్ద్రాయ జ్యేష్ఠానామధిపతయ ఇదం న మమ ॥ యమః పృథి
వ్యా౽ధిపతిస్స మా౽వత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రే౽స్యామాశిష్యస్యాం
పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా । యమాయ
పృథివ్యా అధిపతయ ఇదం న మమ ॥ వాయురన్తరిక్షస్యాధిపతిస్స మా౽వ
త్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రే౽స్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మి
న్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా । వాయవే అన్తరిక్షస్యాధి
పతయ ఇదం న మమ ॥ సూర్యో దివో౽ధిపతిస్స మా౽వత్వస్మిన్బ్రహ్మ
న్నస్మిన్క్షత్రే౽స్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం
దేవహూత్యాగ్ స్వాహా । సూర్యాయ దివో౽ధిపతయ ఇదం న మమ ॥
చన్ద్రమా నక్షత్రాణామధిపతిస్స మా౽వత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రే
౽స్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూ
త్యాగ్ స్వాహా । చన్ద్రమసే నక్షత్రాణామధిపతయ ఇదం న మమ ॥
బృహస్పతిర్బ్రహ్మణో౽ధిపతిస్స మా౽వత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రే
౽స్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూ
త్యాగ్ స్వాహా । బృహస్పతయే బ్రహ్మణో౽ధిపతయ ఇదం న మమ ॥
మిత్రస్సత్యానామధిపతిస్స మా౽వత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రే౽స్యా

మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మ న్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ం
స్వాహా । మిత్రాయ సత్యానామధిపతయ ఇదంనమమ॥ వరుణోఽపా
మధిపతి స్సమావ త్వస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం
పురోధాయామస్మిన్కర్మ న్నస్యాందేవహూత్యాగ్ం స్వాహా ॥ వరుణా
యాపామధిపతయఇదంనమమ। సముద్రస్స్రోత్యానా మధిపతిస్సమావ
త్వస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మి
న్కర్మ న్నస్యాందేవహూత్యాగ్ం స్వాహా । సముద్రాయస్రోత్యానా
మధిపతయ ఇదంనమమ ॥ అన్నగ్ంసామ్రాజ్యానా మధిపతి తన్మావ
త్వస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మి
న్కర్మ న్నస్యాందేవహూత్యాగ్ం స్వాహా । అన్నాయసామ్రాజ్యానా
మధిపతయ ఇదంనమమ ॥ సోమ ఓషధీనా మధిపతి స్సమావ త్వస్మి
న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మ
న్నస్యాందేవహూత్యాగ్ం స్వాహా । సోమా యౌషధీనా మధిపతయ
ఇదంనమమ ॥ సవితా ప్రసవానామధిపతి స్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మి
న్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యాం
దేవహూత్యాగ్ం స్వాహా । సవిత్రే ప్రసవానామధిపతయఇదంనమమ।
రుద్రః పశూనా మధిపతిస్సమావ త్వస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మి న్క్షత్రేఽస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మ న్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ం
స్వాహా । రుద్రాయ పశూనా మధిపతయ ఇదం నమమ । అప ఉప
స్పృశ్య ॥ త్వష్టారూపాణా మధిపతి స్సమావ త్వస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మి

క్షత్రే౽స్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా । త్వష్టే రూపాణా మధిపతయఇదంనమమ । విష్ణుః పర్వతానామధిపతి స్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రే౽స్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మ న్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా । విష్ణవే పర్వతానామధిపతయఇదంనమమ। మరుతో గణానా మధిపతయ స్తేమావంత్వస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రే౽స్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా । మరుద్భ్యః గణానా మధిపతిభ్యఇదంనమమ । పితరః పితామహాః పరేవరే తతా స్తతామహా ఇహామావత । అస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రే౽స్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మ న్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా । మంత్రోక్త దేవతాభ్య ఇదంనమమ ।

(జీవపితృకశ్చేత్) (తండ్రి జీవించియుండిన నీమంత్రము చెప్పవలయును)

పితామహా అవరేతతా స్తతామహా ఇహామావత। అస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రే౽స్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా । మంత్రోక్తదేవతాభ్యఇదంనమమ ।

(పితామహో జీవతిచేత్) పితామహుడు (తాతగారు) జీవించియుండిన నీమంత్రముచెప్పవలయును

పితరః పరేతతా స్తతామహా ఇహామావత। అస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రే౽స్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మ న్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా । మంత్రోక్త దేవతాభ్య ఇదంనమమ ।

(పితృ పితామహయోర్జీవతోః స్నాతకస్యైవ కర్తవ్యాః) తండ్రియు తాతయు జీవించియున్నయెడల పైచెప్పిన రెండు మంత్రములను జపమాత్రము చేయవలయును. అనఁగా ఆజ్యహోమము కూడదు

అథ ఉపప్రశ్య। ఋతాషాడృతధామాగ్నిర్గన్ధర్వస్తస్యౌషధయోఽప్సరస ఊర్జో నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాన్తు తస్మై స్వాహా॥ ఋతాషాహే ఋతధామ్నే అగ్నయే గన్ధర్వాయేదం న మమ॥ తాభ్యస్స్వాహా। ఓషధీభ్యోఽప్సరోభ్య ఊర్గ్భ్య ఇదం న మమ। సꣳహితో విశ్వసామా సూర్యో గన్ధర్వస్తస్య మరీచయోఽప్సరస ఆయువో నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాన్తు తస్మై స్వాహా। సꣳహితాయ విశ్వసామ్నే సూర్యాయ గన్ధర్వాయేదం న మమ। తాభ్యస్స్వాహా॥ మరీచిభ్యోఽప్సరోభ్య ఆయుభ్య ఇదం న మమ॥ సుషుమ్నస్సూర్యరశ్మిశ్చన్ద్రమా గన్ధర్వస్తస్య నక్షత్రాణ్యప్సరసో బేకురయో నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాన్తు తస్మై స్వాహా। సుషుమ్నాయ సూర్యరశ్మయే చన్ద్రమసే గన్ధర్వాయేదం న మమ। తాభ్యస్స్వాహా। నక్షత్రేభ్యోఽప్సరోభ్యో బేకురిభ్య ఇదం న మమ। భుజ్యుస్సుపర్ణో యజ్ఞో గన్ధర్వస్తస్య దక్షిణా అప్సరస స్తవా నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాన్తు తస్మై స్వాహా। భుజ్యవే సుపర్ణాయ యజ్ఞాయ గన్ధర్వాయేదం న మమ। తాభ్యస్స్వాహా। దక్షిణాభ్యోఽప్సరోభ్య స్తవాభ్య ఇదం న మమ। ప్రజాపతిర్విశ్వకర్మా మనో గన్ధర్వస్తస్యర్క్సామాన్యప్సరసో వహ్నయో నామ

స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాంతు తస్మై
స్వాహా ॥ ప్రజాపతయే విశ్వకర్మణే మనసే గంధర్వాయేదం న మమ ।
తాభ్యస్స్వాహా ॥ ఋక్సామేభ్యోఽప్సరోభ్యో వహ్నిభ్య ఇదం న మమ ।
ఇషిరో విశ్వవ్యచా వాతో గంధర్వ స్తస్యాపోఽప్సరసో ముదా నామ
స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాంతు తస్మై
స్వాహా ॥ ఇషిరాయ విశ్వవ్యచసే వాతాయ గంధర్వాయేదం న మమ ।
తాభ్యస్స్వాహా ॥ అద్భ్యోఽప్సరోభ్యో ముదాభ్య ఇదం న మమ । భువ
నస్య పతే యస్య త ఉపరి గృహా ఇహ చ । స నో రాస్వాజ్యానిగ్ం రాయ
స్పోషగ్ం సువీర్యగ్ం సంవత్సరీణాగ్ం స్వస్తిగ్ం స్వాహా । భువనస్య
పతయ ఇదం న మమ ॥ పరమేష్ఠ్యధిపతి ర్మృత్యు ర్గంధర్వ స్తస్య విశ్వ
మప్సరసో భువో నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ
క్షత్రం పాంతు తస్మై స్వాహా । పరమేష్ఠినేఽధిపతయే మృత్యవే గం
ధర్వాయేదం న మమ । తాభ్యస్స్వాహా । విశ్వస్మా అప్సరోభ్యో భూభ్య
ఇదం న మమ । సుక్షితి స్సుభూతి ర్భద్రకృ త్సువర్వా న్పర్జన్యో గం
ధర్వ స్తస్య విద్యుతోఽప్సరసో రుచో నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం
పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాంతు తస్మై స్వాహా । సుక్షితయే
సుభూతయే భద్రకృతే సువర్వతే పర్జన్యాయ గంధర్వాయేదం న మమ ।
తాభ్య స్స్వాహా । విద్యుద్భ్య అప్సరోభ్యో రుగ్భ్య ఇదం న మమ ॥
దూరేహేతి రమృడయో మృత్యు ర్గంధర్వ స్తస్య ప్రజా అప్సరసో భీరువో
నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాంతు

తస్మై స్వాహా । దూరేహేతయే అమృడయాయ మృత్యవే గంధర్వా
యేదం న మమ । తాభ్యస్స్వాహా । ప్రజాభ్యోఽప్సరోభ్యో భీరుభ్య
ఇదం న మమ । చారుః కృపణకాశీ కామో గంధర్వ స్తస్యాధయోఽప్స
రస శ్శోచయంతీర్నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ
క్షత్రం పాంతు తస్మై స్వాహా ॥ చారవే కృపణకాశినే కామాయ గం
ధర్వాయేదం న మమ । తాభ్యస్స్వాహా । ఆధిభ్యోఽప్సరోభ్య శ్శోచ
యంతీభ్య ఇదం న మమ । స నో భువనస్య పతే యస్య త ఉపరి గృహా
ఇహ చ । ఉరు బ్రహ్మణేఽస్మై క్షత్రాయ మహి శర్మ యచ్ఛ స్వాహా ।
భువనస్య పతయే బ్రహ్మణ ఇదం న మమ ॥ ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యో
విశ్వా జాతాని పరి తా బభూవ । యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు
వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణాగ్ స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం న మమ ।
భూస్స్వాహా । అగ్నయ ఇదం న మమ । భువస్స్వాహా ॥ వాయవ ఇదం
న మమ । సువస్స్వాహా । సూర్యాయేదం న మమ । యదస్య కర్మణో
ఽత్యరీరిచం యద్వా న్యూనమిహాకరమ్ । అగ్నిష్టత్స్విష్టకృద్విద్వాన్ ।
సర్వగ్గ్ స్విష్టగ్ం సుహుతం కరోతు స్వాహా ॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం
న మమ । మధ్యమపరిధిం ప్రహృత్య । ఇతరౌ యుగపత్ప్రహరన్
ఉత్తరార్ధస్యాగ్రమంగారేషూపోహతి । పరిధీనభిమంత్ర్య । ఆఘార
సమిధం ప్రహరతి । దర్వ్యామితరదర్వ్యగ్రమవధాయ । సగ్గ్‌స్రావేణాభి
జుహోతి । స్వాహా । వసుభ్యో రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్య స్సగ్గ్‌స్రావభా
గేభ్య ఇదం న మమ ॥ అస్మిన్ప్రకృతే కర్మణి జ్ఞాతాజ్ఞాతాది సకలదోష
నిర్హరణార్థమనాజ్ఞాతత్రయమ్ । కర్మాంతరిత కర్మవివర్యాస ప్రాయ
శ్చిత్తార్థం త్వన్నో అగ్నే స త్వన్నో అగ్న ఇతి । స్వరాక్షరపదవృత్తవర్ణ

లోప ప్రాయశ్చిత్తార్థమాభిర్గీర్భిరితి । వాఙ్నియమలోపప్రాయశ్చిత్తార్థమిదంవిష్ణుస్త్ర్యంబకమితి । ఋత్విక్కర్తృత్వప్రాయశ్చిత్తార్థం యద్వోదేవాగంసేతి । స్కన్నాదిదోషప్రాయశ్చిత్తార్థమస్కాన్ద్యౌరితి। నిందాదిదోషప్రాయశ్చిత్తార్థం యన్మ ఆత్మనఇతి । సముద్రభయా ద్రుపదాదివదోషనిర్హరణార్థం పునరగ్నిశ్చక్షురితి । అగ్న్యుపఘాత ప్రాయశ్చిత్తార్థానాం పునస్త్వాదిత్యాఇతి । సర్వప్రాయశ్చిత్తార్థానాం భూర్భువస్సువరిత్యేతైర్మంత్రైరాజ్యాహుతిర్హోష్యామి ॥

ఓం అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు । అగ్నే తదస్య కల్పయత్వగ్ంహి వేత్థ యథాతథగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం నమమ ॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః । అగ్నే తదస్య కల్పయత్వగ్ంహి వేత్థ యథాతథగ్గ్ స్వాహా। అగ్నయ ఇదంనమమ। యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షా నయజ్ఞస్య మన్వతే మర్త్యాసః । అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదంనమమ॥ త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేడో వయాసిసీష్ఠాః । యజిష్ఠో వహ్నితమశ్శోశుచానో విశ్వా ద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా । అగ్నివరుణాభ్యామిదంనమమ । సత్వన్నో అగ్నేవమో భవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో వ్యుష్టౌ । అవయక్ష్వనో వరుణగ్ం రరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవో న ఏధి స్వాహా । అగ్ని వరుణాభ్యామిదంనమమ । అభిర్గీర్భిర్యదతో న ఊనమాప్యాయయ హరివో వర్ధమానః । యదా స్తోతృభ్యో మహిగోత్రారుజాసి భూయిష్ఠభాజో అధతే స్యామ స్వాహా । ఇంద్రాయ హరివత ఇదంనమమ । ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదమ్। సమూఢమస్య పాగ్ంసురే స్వాహా। శ్రీవిష్ణవ

ఇదంనమమ ॥ త్ర్యంబకం యజామహే సుగంధింపుష్టివర్ధనమ్। ఉర్వా
రుకమివబంధనా న్మృత్యోర్ముక్షీయమామృతాత్స్వాహా॥ త్ర్యంబకా
యేదంనమమ॥ యద్విద్వాగ్ంసో యదవిద్వాగ్ంసో ముగ్ధాః కుర్వం
త్యృత్విజః। అగ్నిర్మా తస్మా దేన స స్స్రిధా దేవీచ ముంచతాగ్
స్వాహా। అగ్నయే స్రిధా దేవ్యా ఇదంనమమ॥ అస్యాంద్యౌః పృథివీ
మస్యాంవృషభోయుష్మాగాః స్కన్నమా విశ్వాభువనా స్కన్నోయజ్ఞః
ప్రజనయతు। అస్యాంనజని పాత్రజని। అస్కన్నా జ్జాయతేవృషా।
స్కన్నాత్ప్రజనిషీమహిస్వాహా॥ స్కన్నాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం
నమమ॥ యన్మ ఆత్మనో మిందా భూదగ్ని స్తత్పునరాహా ర్జాతవేదా
విచర్షణిస్స్వాహా॥ మిందాదిభ్యో దేవతాభ్యఇదంనమమ॥ పునరగ్నిశ్చ
క్షురదా త్పునరింద్రో బృహస్పతిః। పునర్మే అశ్వినా యువం చక్షు
రాధత్తమక్ష్యోస్స్వాహా॥ అగ్నీంద్రబృహస్పత్యశ్విభ్య ఇదంనమమ॥
పునస్త్వాదిత్యా రుద్రావసవస్సమింధతామ్ పునర్బ్రహ్మాణో వసునీథ
యజ్ఞైః। ఘృతేనత్వంతనువో వర్ధయస్వ సత్యాస్సంతు యజమానస్య
కామాః స్వాహా॥ అగ్నయే వసునీథాయేదం నమమ॥ శ్రీవిష్ణవే
స్వాహా॥ శ్రీవిష్ణవే పరమాత్మనఇదంనమమ॥ ఓం భూర్భువస్సువ
స్స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదంనమమ॥

అథ పూర్ణాహుతి హోమః.

(హోమాంతమునపూర్ణాహుతి ప్రాముఖ్యము.)

శ్లో॥ ఆజ్యంద్వాదశకృత్వస్తు గృహీత్వాపూరయేత్స్రుచం।
తయాచాజ్యాహుతిః కార్యా సాపూర్ణాహుతిరిష్యతే॥

ఆచమ్య। ఏవంగుణ... ప్రీత్యర్థం- మమ ఆయుషాభివృద్ధ్యర్థం-
...హోమసంపూర్ణసిద్ధ్యర్థం- పూర్ణాహుతిహోమం కరిష్యే।
హోమద్రవ్యాణి పాత్రే నిధాయ। పూజాదికం కుర్యాత్॥
ఏకం- ద్వే- త్రీణి- చత్వారి- పంచ- షట్- సప్త- అష్టౌ-
నవ-దశ- ఏకాదశ-ద్వాదశ- సప్తతేఅగ్నే ..। పూర్ణాహుతి
ముత్తమాం జుహోతి। సర్వం వై పూర్ణాహుతిః। సర్వమేవా
ప్నోతి। అథో ఇయం వై పూర్ణాహుతిః। అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి।
వసోర్ధారాం జుహోతి వసోర్మే ధారాసదితి వా ఏషా హూయతే
ఘృతస్య వా ఏనమేషా ధారాఽముష్మింల్లోకే పిన్వమానోపతిష్ఠతే
ఆజ్యేన జుహోతి తేజో వా ఆజ్యం తేజో వసోర్ధారా తేజసై
వాస్మై తేజో ఽవరుంధే ఽథో కామా వై వసోర్ధారా కామా
నేవావరుంధే। పూర్ణాహుతిముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు।

యజుర్వేద ప్రాయశ్చిత్త హోమమ్.

...అస్మిన్ ప్రకృతే కర్మణి యజుర్వేదప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। ఓమ్
భువస్స్వాహా। వాయవ ఇదం న మమ। హస్తం ప్రక్షాళ్య। ఆత్మనో
ప్రాణానాయమ్య। విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః। ఏతావత్పర్యంతం నానాప్రకా
రేణ సంభావిత సకలదోష నిర్హరణార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే।
ఓమ్భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం న మమ। అదితేఽన్వ
మగ్గ్ స్థాః। అనుమతేఽన్వమగ్గ్ స్థాః। సరస్వతేఽన్వమగ్గ్ స్థాః। దేవ
సవితః ప్రసావీః। ప్రణీతాస్వవనీయ। సదసి సన్మే భూయాస్సర్వమసి
సర్వం మే భూయాః పూర్ణమసి పూర్ణం మే భూయా అక్షితమసి మా మే
క్షేష్ఠాః। ఇత్యభిమంత్ర్య। యేన దేవాః పవిత్రేణ। ఆత్మానం పునతే

సదా। తేనసహస్రధారేణ। పావమాన్యః పునంతుమా। ప్రాజాపత్యం
పవిత్రమ్। శతోద్యామగ్ంహిరణ్మయమ్। తేనబ్రహ్మవిదోవయమ్।
పూతం బ్రహ్మపునీమహే। ఇంద్రస్సునీతీ సహమాపునాతు। సోమ
స్స్వస్త్యా వరుణస్సమీచ్యా। యమోరాజా ప్రమృణాభిః పునాతుమా।
జాతవేదామోర్జయంత్యాపునాతు॥ ఇతిమార్జయిత్వా॥ అథదిఙ్మార్జ
నమ్॥ ప్రాచ్యాందిశిదేవా ఋత్విజోమార్జయంతామ్॥ దక్షిణాయాం
దిశిమాసాః పితరోమార్జయంతామ్॥ ప్రతీచ్యాందిశి గృహాః పశవో
మార్జయంతామ్॥ ఉదీచ్యాందిశ్యాపఓషధయో వనస్పతయోమార్జ
యంతామ్॥ ఊర్ధ్వాయాందిశి యజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతిర్మార్జయం
తామ్॥ ఇతిదిఙ్మార్జనంకృత్వా॥ సముద్రంవః ప్రహిణోమిస్వాం యోని
మపిగచ్ఛత। అచ్ఛిద్రః ప్రజయాభూయాస్తంమా పరాసేచిమత్పయః।
అంజలౌపూర్ణపాత్రమానయతి। రేతఏవాస్యాంప్రజాందధాతి। ప్రజ
యాహి మనుష్యాః పూర్ణః। ముఖం విమృష్టే। అవభృథస్యైవరూపం
కృత్వోత్తిష్ఠతి॥ అక్షతాన్ శిరసి ధారయేత్॥ బ్రహ్మాణం పూజ
యామి॥ జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే భవత్కృతబ్రహ్మత్వదక్షిణాం
మానసోత్సాహపరిమిత హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥
శాంతిరస్తు॥ పుష్టిరస్తు॥ ధనధాన్య సమృద్ధిరస్తు॥ కర్మసమృద్ధిరస్తు॥
భగవాన్ వాస్తోష్పతిః ప్రీయతామ్॥ ప్రాగాదివరిస్తరణ ముత్తరేవిసృ
జేత్॥ అగ్నేస్తృణా న్యపచనోతి॥ తేజస్వీ యశస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ
భవతి॥ హోమాంతే శ్రీయజ్ఞపురుషాయ నమః॥ ధ్యానాది షోడ
శోపచారపూజా స్సమర్పయామి॥ శ్లో॥ స్వస్తి శ్రద్ధాంమేధాంయశః
ప్రజ్ఞాం విద్యాంబుద్ధింశ్రియంబలం। ఆయుష్యం తేజఆరోగ్యం దేహిమే

హవ్యవాహన ॥ యస్యస్మృత్యాచనామోక్త్యా తపోహోమక్రియా
దిషు । న్యూనం సంపూర్ణతాంయాతి సద్యోవందేహుతాశన ॥ యద్ధు
తంతుమయా దేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే ॥ చతుస్సాగరపర్యంతం......
అహంభో అభివాదయే ॥ అగ్నేనయసుపథారాయే అస్మాన్ విశ్వాని
దేవవయునానివిద్వాన్ । యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనో భూయి
ష్ఠాంతేనమఉక్తింవిధేమ । ప్రవస్యశ్రాయ భానవేభరధ్వమ్ హవ్యం
మతించాగ్నయేసుపూతమ్। యోదైవ్యానిమానుషాజనూగ్ంషి అంత
ర్విశ్వానివిద్మనాజిగాతి । అచ్ఛాగిరోమతయోదేవయంతీ రగ్నింయంతి
ద్రవిణంభిక్షమాణాః । సుసందృశగ్ం సుప్రతీకగ్ం స్వంచగ్ం హవ్య
వాహమరతింమానుషాణామ్ । అగ్నేత్వమస్మద్యుయోధ్యమీవా అన
గ్నిత్రా అభ్యమంతకృష్టీః । పునరస్మభ్యగ్ం సువితాయ దేవక్షాం
విశ్వేభిరజరేభిర్యజత్ర । అగ్నేత్వంపారయానవ్యో అస్మాన్ స్వస్తిభి
రతిదుర్గాణివిశ్వా ॥ పూశ్చపృథ్వీబహులానఉర్వీ భవాతోకాయ తన
యాయశంయోః । ప్రకారవోమననావచ్యమానా దేవద్రీచీంనయథ
దేవయంతః । దక్షిణావాడ్వాజినీప్రాచ్యేతి హవిర్భరంత్యగ్నయేఘృ
తాచీ ॥ శ్లో॥ నమస్తే గార్హపత్యాయ నమస్తే దక్షిణాగ్నయే । నమ
ఆహవనీయాయ మహావేద్యైనమోనమః ॥ కాండద్వయోపపాద్యా
య కర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే । స్వర్గాపవర్గరూపాయ యజ్ఞేశాయనమో
నమః ॥ యజ్ఞేశాచ్యుతగోవింద మాధవానంతకేశవ। కృష్ణవిష్ణోహృషీ
కేశ వాసుదేవ నమోఽస్తుతే ॥ సకృత్తే అగ్నేనమః । ద్విస్తేనమః ।
త్రిస్తేనమః । చతుస్తేనమః । పంచకృత్వస్తేనమః । దశకృత్వస్తేనమః ॥

శతకృత్వ స్తేనమః । సహస్రకృత్వ స్తేనమః । అసహస్రకృత్వ స్తేనమః । అపరిమితకృత్వ స్తేనమః । నమ స్తే అస్తు మా మా హింసీః ॥ అహం పరస్తా దహమవస్తా దహం జ్యోతిషా వితమో వవార । యదంతరిక్షం తదు మే పితాభూదహగ్ం సూర్యముభయతో దదర్శాహం భూయాసముత్తమ స్సమానానామ్ ॥ సంతత శ్రీరస్తు ॥ సమస్త మంగళాని భవంతు ॥

శ్లో॥ యత్కర్మకుర్వతాం పుంసాం కర్మలోపో భవేద్యది । తత్కర్మ సఫలం కుర్యు స్త్రిస్రః కోట్యో మహర్షయః ॥ అపరాధ సహస్రాణి క్రియంతేఽహర్నిశం మయా । దాసోఽయమితి మాం మత్వా క్షమస్వ శ్రీయజ్ఞేశ్వర ॥ యత్కరోమియదశ్నామి యజ్జుహోమిదదామియత్ । యత్తపస్యామి వార్ష్ణేయ తత్కరోమి త్వదర్పణమ్ ॥ శ్రద్ధాంమేధాం యశఃప్రజ్ఞాం విద్యాంబుద్ధింశ్రియంబలం । ఆయుష్యంతేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన ॥ ప్రమాదాత్కుర్వతాంకర్మ ప్రచ్యవేతాధ్వరేయది । స్మరణాదేవతద్విష్ణోః సంపూర్ణంస్యా దితిస్మృతిః ॥ విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః ॥ ఇతిపూర్ణాహుతిహోమసహిత జయాదయస్సమాప్తః ॥

అథ వైకల్పిక సమావర్తనమ్.

అథైతదవరం తూష్ణీమేవ తీర్థేస్నాత్వా తూష్ణీగ్ం సమిధమాదధాతి । పూర్వేణ చాచార్యేణానుజ్ఞాతః ॥ ప్రాణానాయమ్య ॥ ఏవం నామధేయోఽహం వైకల్పికసమావర్తనం కరిష్యే ॥ తూష్ణీమేవ తీర్థే స్నాత్వా శ్రోత్రియాగారా దగ్నిమాహృత్య విధినోపసమాధాయాలంకృత్య పాలాశీగ్ంసమిధం ॥ ప్రాదేశమాత్రీం తస్మిన్నేవాగ్నౌ తూష్ణీం ప్రజాపతిం మనసా ధ్యాయన్నాదధాతి ॥ శ్లో॥ స్నానంవత్స్యేవరంతూష్ణీం తీర్థేస్నాత్వైవ లౌకికం । వహ్నిమాధాయవిధివ త్పరిషిచ్యసమంతతః ॥ పాలాశీంసమిధంతూష్ణీ మగ్నావాధాయయత్నవాన్ । పరిషేచనం తతః కుర్యా ద్యథాపూర్వ మితిస్మృతిః ॥ ఇతి వైకల్పిక సమావర్తనం సమాప్తమ్.

అథ వివాహప్రయోగః.

దంపత్యోర్మంగళస్నానం కారయేత్ ॥ పూర్వమేవ వధూం మంగళస్నానం కారయిత్వా ॥ తత్రాయం ప్రయోగః ॥ శుభమస్తు ॥ అయంముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు ॥ శ్లో॥ యశ్శివోనామరూపాభ్యాం..... సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యోనమః ॥ ఏవంగుణ...శుభతిథౌ శ్రీమాన్...గోత్రః...నామధేయః॥ శ్రీమతః...గోత్రస్య...నామధేయస్య మమోపాత్త దురితక్షయద్వారా శ్రీ పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం సకలసంపత్సమృద్ధ్యర్థ మేతత్కన్యాదానోద్వాహవిధౌ నిర్గతప్రత్యూహేన మధుపర్క్యసౌభాగ్యతాసిద్ధిద్వారా పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం... మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేనప్రారంభపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచకృత్వా । ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణ ...శుభతిథౌ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మ కరిష్యే । అనుహవమితి శాకునాదిమంత్రాన్వాచయేత్॥ అనుహవం పరిహవం పరీవాదం పరిక్షవమ్। దుస్స్వప్నం దురుదితం తద్ద్విషద్భ్యో దిశామ్యహమ్ । అనుహూతం పరిహూతగ్ం శకునైర్యద శాకునమ్ । మృగస్యశృతమక్ష్ణయా తద్ద్విషద్భ్యోదిశామ్యహమ్ । ఆరాత్తే అగ్నిరస్త్వారాత్పరశురస్తు తే । నివాతేత్వాఽభివర్షతు స్వస్తితేఽస్తు వనస్పతే స్వస్తిమేఽస్తువనస్పతే । నమశ్శకృత్సదే రుద్రాయ నమో రుద్రాయశకృత్సదే । గోష్ఠమసినమస్తేఅస్తు మామాహిగ్ంసీః సిగ్ంసి నసిపజ్రోనమస్తే అస్తు మామాహిగ్ంసీః । ఉద్గాతేవశకునే సామ గాయసి బ్రహ్మపుత్ర ఇవ సవనేషుశగ్ంససి । స్వస్తినశ్శకునేఅస్తు ప్రతినస్సుమనాభవ ॥ వివాహాగారమేత్య పాదౌప్రక్షాళ్యాచమ్య । ప్రాణానాయమ్య । ఓం భూః ఏవంగుణ ......శుభతిథౌ ధర్మప్రజా

సంపత్యర్థగ్ం శ్రియ ముద్వహే ॥ ఓం భూః ఏవంగుణ... శుభతిథౌ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాంగత్వేన కర్మాదౌ రక్షాబంధనంకరిష్యే । రక్షాబంధన దేవతాభ్యోనమః । ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాం సమర్పయామి ॥ ఓం విశ్వేత్తాతే సవనేషు ప్రవాచ్యా యాచకర్థమఘవన్నింద్రసున్వతే। పారావతం యత్పురు సంభృతం వస్వపావృణో శ్శరభాయ ఋషి బంధవే ॥ రక్షాబంధన ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు ॥ ద్వితీయయజ్ఞోపవీతం ధారయేత్ । ఓం భూః ఏవంగుణ.. శుభతిథౌ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శ్రౌత స్మార్త నిత్యకర్మానుష్ఠాన యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం ఉద్వాహాంగభూత ద్వితీయయజ్ఞోపవీతధారణంకరిష్యే । యజ్ఞోపవీతపూజాం కృత్వా । ఆచమ్య । యజ్ఞోపవీతం.. బలమస్తు తేజః । ఆచమ్య । యజ్ఞోపవీత ధారణముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు । సుహృదన్యతు వేతా న్మంత్ర వతోవరాన్ప్రహిణుయాత్। మదర్థంకన్యాంవృణీధ్వమితి వరాన్ప్రేష యిత్వా । మదర్థం కన్యాంవృణీధ్వమ్ (వృణీమహే) తాన్ప్రసుగ్మం తేతి ద్వాభ్యామభిమంత్రయేత్ । ఓం ప్రసుగ్మన్తాధియసానస్యసక్షణి వరేభిర్వరాగ్ం అభిషుప్రసీదత । అస్మాకమింద్ర ఉభయం జుజోషతి । యత్సౌమ్యస్యాన్ధసో బుబోధతి । అనృక్షరా ఋజవస్సన్తుపన్థా యేభి స్సఖాయో యన్తినోవరేయమ్। సమర్యమా సంభగోనోనినీయా త్సం జాస్పత్యగ్ం సుయమమస్తుదేవాః॥ తేకన్యాదాతారంగత్వాబ్రువతే॥ గౌరీకంకణ పూజాస్థలే అఖండ దీపారాధనం కృత్వా ॥ ప్రణమ్య । ఆచమ్య । ఓం భూః ఏవంగుణ......శుభతిథౌ అస్యాః కుమార్యాః ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం గౌరీకంకణదేవతా ముద్దిశ్య ...ప్రీత్యర్థం గౌరీ కంకణపూజాం కరిష్యే । గౌరీకంకణ పూజాంచ కృత్వా । బృహ త్సామ క్షత్రభృద్వృద్ధ వృష్ణియం । త్రిష్టుభౌజశ్శుభిత ముగ్రవీరం

ఇంద్రస్తోమేన పంచదశేనమధ్య మిదం వాతేన సగరేణ రక్ష । బధ్వా
వామకరే బధ్నీయాత్ ॥ రక్షాబంధనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥
వాత్స్యాయనస్య పుత్రాయ...గోత్రాయ.. ...శర్మణే వరాయ ।
ధర్మప్రజా సంపత్త్యర్థం ...గోత్రోద్భవాం లక్ష్మీనామ్నీం కన్యాం
దద్యాత్ । ఇతి ॥ కన్యాప్రదః ప్రతిబ్రూయాత్ ॥ చతుస్సాగరపర్యం
తం గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు ॥ ......నప్త్రే పౌత్రాయ
...పుత్రాయ...వరాయ । చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్య
శ్శుభం భవతు । ......నప్త్రీం ...పౌత్రీం ...పుత్రీం ...నామ్నీం
కన్యామ్ । వృణీమహే వృణీధ్వమితి దాస్యామీత్యుక్త్వా । మదర్థం
వరం వృణీధ్వం వృణీమహే । ఇతివిప్రాః ॥ (ఆపైని "అంతఃపట" మనగా
తెఱచ కట్టవలయును) తతః వరసమీపే వధూమాసీయ । ప్రత్యఙ్ముఖో
వర ఉపవిశేత్ । పత్న్యాసహ ప్రాఙ్ముఖం కన్యాదాతా వధూముప
వేశ్య । ఆచమ్య । ఓం భూః ఏవంగుణ...శుభతిథౌ మమకుమార్యాః
ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఆగత మిమం వరం మధుపర్కాద్యేన పూజ
యిష్యే । అథ వరాయ మధుపర్కం కుర్వన్నుదగ్రం కూర్చం
నిదధ్యాత్ । తస్మిన్ వరో రాష్ట్రభృదసీతియజుషోపవిశేత్ ॥ (యథా
పురస్తాత్) రాష్ట్రభృదస్యాచార్యాసందీ మాత్వద్యోషగం రాష్ట్రభృ
దసి సమ్రాడాసందీ మాత్వద్యోషగం రాష్ట్రభృద స్యధిపత్న్యాసందీ
మాత్వద్యోషమ్ । ఆపః పాద్యా ఇతి దాతా ప్రాహ । ఉత్తరయాభి
మంత్ర్య । ఆపః పాదావనేజనీ ర్ద్విషంతం నాశయంతు మే । అస్మి
న్కులే బ్రహ్మవర్చస్యసాని । పూర్వం దక్షిణపాదం ప్రక్షాళ్య । తతో
వామపాదం ప్రక్షాళయేత్ । ప్రక్షాళయితారముపస్పృశ్య । శ్రీలక్ష్మీ
నారాయణ స్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఉభాభ్యా మిదం పాద్యమ్ ।
। నమోఽస్త్వనంతాయ సహస్ర మూర్తయే సహస్ర పాదాక్షి
శిరోరుబాహవే । సహస్రనామ్నే పురుషాయ శాశ్వతే సహస్రకోటి
యుగధారిణేనమః । వరస్య పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య । వరో మయి
మహఇతి యజుషాత్మానం ప్రత్యభిమృశేత్ । వరః । మయిమహో

మయియశో మయీంద్రియం వీర్యమ్ । కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య ।
మృన్మయేనార్ఘ్యాణీయా ఆపణిత్యుక్త్వా అర్ఘ్యాణీయా అపః । ఆమాగన్ని
త్యభిమంత్ర్య ॥ ఆమాగన్ యశసా వర్చసా సగ్ంసృజ పయసా తేజ
సాచ తంమాప్రియంప్రజానాం కుర్వధిపతింపశూనామ్ ॥ అంజలావేక
దేశఆసీయమానే పరో విరాజో దోహో ఉసీతి యజుర్జపిత్వా । వరః ।
విరాజో దోహో ఉసి విరాజో దోహమశీయ మమపద్యాయ విరాజ ।
వరః అపః అపాస్య । శేషంపురస్తాన్నినీయమానగ్ం సముద్రంవ
ఇత్యభిమంత్రయేత॥ సముద్రంవః ప్రహిణోమి స్వాం యోనిమపిగచ్ఛత।
అచ్ఛిద్రః ప్రజయాభూయాస్తం మాపరాసేచిమత్పయః ॥ అత్రివాసో
గవాదికం యథాశక్తి దత్వా । వరమలంకృత్య ॥ ఓం యువం వస్త్రాణి
పీవసా వసాథేయువోరచ్ఛిద్రామంతవోహసర్గాః । అవాతిరతమ
నృతానివిశ్వా । ఋతేనమిత్రావరుణాసచేథే॥ ఇతి మంత్రముచ్చార్య।
తత్తద్దాతృనామవదేత్ ॥ మధుపర్కద్వయం ధృత్వాచమ్య । దధి
మధుసగ్ంసృజ్య కాగ్ంసేనవర్షీయ సాపిధాయ కూర్చాభ్యాం పరి
గృహ్య మధుపర్కఇతి త్రిరుచ్చరేత్ । మధుపర్కో... పర్క॥ త్రయ్యై
విద్యాయా అమాగన్నితి ద్వాభ్యామభిమంత్ర్య । త్రయ్యైవిద్యాయై యశో
ఉసియశసో యశోఉసిబ్రహ్మణో దీప్తిరసి । తంమాప్రియంప్రజానాం
కుర్వధిపతింపశూనామ్॥ ఆమాగన్ యశసావర్చసా సగ్ంసృజపయసా
తేజసాచ । తంమాప్రియంప్రజానాం కుర్వధిపతింపశూనామ్ ॥ అమృ
తోపస్తరణమసీ త్యపఃపీత్వా । అమృతోపస్తరణమసి ॥ (పీత్వా ద్వి
రాచమ్య) యన్మధునఇతి మధుపర్కగ్ం సకృత్ప్రాశ్య । యన్మధునో

మధవ్యం పర్షమన్నాద్యం ప్రీర్యమ్ । తేనాహం మధునో మధవ్యేన పరమేణా న్నాద్యేన ప్రీర్యేణ పరమో ఽన్నాదో మధవ్యో ఽసాని । సకృన్మంత్రేణ ద్విస్తూష్ణీం । అమృతాపిధాన మసీ త్యపః పీత్వా । అమృతాపిధానమసి । (అపః పీత్వా) హస్తం ప్రక్షాళ్య । ద్విరాచామేత్ ॥ గౌరిత్యుక్తే గౌరసీతి యజుషా గామభిమంత్రయేత్ ॥ గౌః– గౌరస్యపహతపాప్మాఽపపాప్మానం జహి । మమ చాముష్య చేతి స్వదాతృనామ్నా షష్ఠ్యంతయోర్నిర్దేశః । శ్రీరామశర్మణో మమ చ । కేశవశర్మణోఽముష్యచ । అగ్నిః ప్రాశ్నాతు ప్రథమ స్సహి వేదయథా హవిః । అనష్టమస్మాకంకుర్వ న్బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణేభ్యః ॥ యజ్ఞో వర్ధతామిత్యుపాగ్ంశూక్త్వా ॥ యజ్ఞో వర్ధతాం యజ్ఞస్యవృద్ధి మనువర్ధాఽపచితి ర స్యపచితింమా కుర్వపచితోఽహం మనుష్యేషు భూయాసమ్ । గౌర్ధేనుభవ్యామాతా రుద్రాణాం దుహితా వసూనాగ్ం స్వసాఽఽదిత్యానా మమృతస్య నాభిః । ప్రణువోచం చికితుషే జనాయ మాగామనాగామదితిం వధిష్ట । పిబతూదకం తృణా న్యత్తు । ఓముత్సృజతేత్యుచ్చై ర్వరో బ్రూయాత్ । ఓముత్సృజత । సిద్ధమన్నంభూతమితి దాతా ప్రాహ । సిద్ధమన్నంభూతం। సావిరాడిత్యుక్తే రుపాగ్ంశ్వన్నమభిమంత్ర్య। సావిరాట్। తన్మాక్షాయి తస్య తేఽశీయ తన్మఊర్జంధాః । ఓం కల్పయత । తతః కన్యాదానమహంకరిష్యఇతి సంకల్ప్య। ఓం భూః ....ఏవంగుణ....శుభతిథౌ అస్యాః కుమార్యాః ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం- కన్యాదాన సమయే మహాసంకల్ప పఠనం కరిష్యే । మహాసంకల్పపఠనం కృత్వా । కన్యాం కనక సంపన్నాం కనకాభరణైర్యుతాం। దాస్యామివిష్ణవేతుభ్యం బ్రహ్మలోకజిగీషయా ।

కన్యే మమాగ్రతో భూయాః కన్యే మే దేవి పార్శ్వయోః । కన్యే మే సర్వతో భూయా స్త్వద్దానాన్మోక్షమాప్నుయామ్ ॥ విశ్వంభరస్సర్వ భూతా స్సాక్షిణ్యస్సర్వదేవతాః । ఇమాం కన్యాం ప్రదాస్యామి పితౄణాం తారణాయవై ॥ కన్యాం సాలంకృతాం సాధ్వీం సుశీలాయ సుధీమతే । ప్రయతోఽహం ప్రయచ్ఛామి ధర్మకామార్థసిద్ధయే ॥ పునః కన్యావరగోత్రనామా న్యుక్త్వా ॥ చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు ॥ ...నప్త్రీం...పౌత్రీం...పుత్రీం...నామ్నీం కన్యాం॥ ...నప్త్రే...పౌత్రాయ...పుత్రాయ ..వరాయ॥ తుభ్యం ప్రజాసహత్వకర్మభ్యః ప్రతిపాదయామీతి సహిరణ్యం కన్యాహస్తముదకపూర్వం వర హస్తే దద్యాత్ ॥ తుభ్యం ప్రజాసహత్వకర్మభ్యః ప్రతిపాదయామి ॥ వరః దేవస్యత్వేతి కన్యాం ప్రతిగృహీయాత్ ॥ దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినో ర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి । రాజాత్వా వరుణో నయతు దేవి దక్షిణే ప్రజాపతయే కన్యాం । తేనామృతత్వమశ్యాం । వయోదాత్రే। మయోమహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే । క ఇదం కస్మా అదాత్ । కామః కామాయ। కామో దాతా । కామః ప్రతిగ్రహీతా। కామగ్ం సముద్రమావిశ । కామేనత్వా ప్రతిగృహ్ణామి । కామైతత్తే । ఏషా తే కామదక్షిణా । ఉత్తానస్త్వాఽఽంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు ॥ ఇతి కన్యాం ప్రతిగృహ్ణీయాత్ ॥ తతః కన్యాదానసాద్గుణ్యార్థం వర దక్షిణాం......సమమ ॥ తతః గోదాన భూదాన సాలగ్రామదానాది షోడశమహాదానాని కుర్యాత్ ॥ తతః లోకాచారక్రమేణ యథాశక్తి దానాని కుర్యాత్ ॥ స్వస్తీతి ప్రతివచనం ॥ ధర్మేచ- అర్థేచ-కామేచ- నాతిచరితవ్యేతి దాతా వదేత్ ॥ నాతిచరితవ్యా - నాతిచరామీతి వరః ప్రత్యుక్త్వా ॥ నాతిచరామి ॥ తతః లోకాచారక్రమేణ మంగళాష్టకాని పఠిత్వా ॥ శ్లో॥ తదేవలగ్నం సుదినంతదేవ తారాబలం చంద్ర

బలంతదేవ। విద్యాబలం దైవబలంతదేవ లక్ష్మీపతేతేఽంఘ్రియుగం స్మరామి॥ శ్రీదేవీతనయాశివస్సుఖకరో మిత్రః శశీకంపనః। సర్వే తే మునయోఽచలాదశదిశ స్సర్పా మృగేంద్రాః ఖగాః। నద్యః పుణ్య సరోవరాణిదితిజా స్తీర్థానికంజాసన। శ్చేంద్రోవహ్న్యమరాసదాజల ధయః కుర్వంతువాంమంగళమ్॥ సావధాన- సుముహూర్త-దైవజ్ఞో ఘటికాయంత్రేణ ముహూర్తం సమ్యగవలోక్య। నక్షత్రమార్గమవ లోక్య। స్వస్త్యష్టాశీతి సహస్రాణాం ద్విజగురుదైవతానాం...... సుప్రీతా స్సుముహూర్తా స్సుప్రసన్నా వరదా భవంతు। సుము హూర్తే వధూవరయో శ్శిరసి సజీరకగుడం నిక్షిపేత్। ధ్రువంతే రాజావరుణో ధ్రువందేవోబృహస్పతిః। ధ్రువంతఇంద్రశ్చాగ్నిశ్చ రాష్ట్రం ధారయతాంధ్రువమ్॥ ధ్రువంధ్రువేణ హవిషా। తస్మై దేవాఅధిబ్రవత్। అయంచబ్రహ్మణస్పతిః। ధ్రువాద్యౌర్ధ్రువా పృథివీ। ధ్రువంవిశ్వమిదంజగత్। ధ్రువాః పర్వతాఇమే। ధ్రువో రాజావిశామయం। ఇహైవైధిమావ్యథిష్ఠాః। పర్వతఇవావిచాచలిః॥ ఇంద్రఇవేహధ్రువ స్తిష్ఠ। ఇహరాష్ట్రముధారయ। అభితిష్ఠపృతన్యతః అధరేసంత్వశత్రవః। ఇంద్రఇవవృత్రహాతిష్ఠ। అపక్షేత్రాణిసంజ య। ఇంద్రఏణమదీధరత్। ధ్రువంధ్రువేణహవిషా। తస్మైదేవా అధిబ్రవన్। అయంచ బ్రహ్మణస్పతిః। అయంముహూర్తస్సుము హూర్తోఽస్తు॥ తతస్సుముహూర్తే కన్యాందృష్ట్వా॥ చక్షుషీఉపసగ్ం హృత్య। అభ్రాతృఘ్నీమితి వధూం దృష్ట్వాజపతి। అభ్రాతృఘ్నీం వరుణాపతిఘ్నీం బృహస్పతే। ఇంద్రాపుత్రఘ్నీం లక్ష్మ్యంతామస్యై సవితస్సువ। అఘోరచక్షురితిసమీక్షేత। అఘోరచక్షురపతిఘ్న్యేధి

శివా పతిభ్యస్సుమనాస్సువర్చాః । జీవసూర్దేవకామా స్యోనా శంనో భవ ద్విపదే శం చతుష్పదే । అత్ర వరవధ్వౌ సంకల్పయతః ।

అవాభ్యాం కర్మాణి కర్తవ్యాని । ప్రజాశ్చోత్పాదయితవ్యాః । వధూః ఉత్పాదయావః । అంగుష్ఠేనోపమధ్యమయా చాంగుల్యా దర్భగ్ం సంగృహ్యేద మహమితి తస్యా భ్రువోరంతరం దర్భేణ సంమృజ్య । ప్రతీచీనం నిరస్యేత్ । ఇదమహం యా త్వయి పతిఘ్న్యలక్ష్మీ స్తాం నిర్దిశామి । అవఉపస్పృశ్య । జీవాగ్ం రుదన్తీతి నిమృష్టే జపిత్వా ॥ జీవాగ్ం రుదన్తి వియన్త్యధ్వరే దీర్ఘామను ప్రసితిం దీధియుర్నరః । వామం పితృభ్యో య ఇదగ్ం సమేరిరే మయః పతిభ్యో జనయః పరిష్వజే । యుగ్మాన్ విప్రాన్వ్యుత్క్రామతేతరమితి స్నానీయాద్యైః ప్రీణయేత్ । వ్యుత్క్రామతేతరముదచస్త్వాప అగ్న్యై బ్రాహ్మణా స్స్నపనగ్ం హరన్తు । అవీరఘ్నీరుదచన్త్వాపః । అర్యమ్ణో అగ్నిమిత్యుజాపా । తస్యాశ్శిరసి దర్భేణ్వం నిధాయ । అర్యమ్ణో అగ్నిం పరియన్తు క్షిప్రం ప్రతీక్షన్తాగ్ం శ్వశ్ర్వో దేవరాశ్చ । ఖేనస ఇతి తస్మిన్ దక్షిణం బహి ర్యుగచ్ఛిద్రం ప్రతిష్ఠాప్య । ఖేనసః ఖేరథః ఖేయుగస్య శచీపతే । అపాలామింద్ర త్రిః పూత్వ్యకరత్సూర్యవర్చసమ్ । శంతే హిరణ్యమితి సువర్ణం ఛిద్రేఽన్తర్ధాయ । శంతే హిరణ్యగ్ం శము సన్త్వాపః శ్వం తే మేధీ భవతు శంయుగస్య తృద్మ । శంత ఆపశ్శతపవిత్రా భవన్త్వథా పత్యా తన్వగ్ం సగ్ంస్పృశస్వ । హిరణ్యవర్ణా ఇతి చతస్రః స్నాపయిత్వా । హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకాః ప్రచక్రముర్హిత్వావద్యమాపః । శతం పవిత్రా వితతా హ్యాసు తాభి

ష్ట్వా దేవస్సవితా పునాతు । హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకాయాసు
జాతః కశ్యపో యాస్వగ్నిః । యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణా స్తాస్త
ఆపశ్శగ్గ్ం స్యోనా భవంతు । యాసాగ్ం రాజా వరుణో యాతి మధ్యే
సత్యానృతే అవపశ్యం జనానామ్ । యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణా
స్తా న ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా భవంతు । యాసాం దేవా దివి కృణ్వంతి భక్షం
యా అంతరిక్షే బహుధా నివిష్టాః । యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణా
స్తా న ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా భవంతు । శివేన త్వా చక్షుషా పశ్యన్త్వాపశ్శివ
యా తన్వోపస్పృశంతు త్వచం తే । ఘృతశ్చుతశ్శుచయో యాః పావకా
స్తా న ------ స్యోనా భవంతు । పంచభిస్సకృత్స్నపయతి । పరిత్వా
హతవాసోభ్యా మాచ్ఛాద్య । పరిత్వాగిర్వణో గిర ఇమా భవంతు
విశ్వతః వృద్ధాయుమనువృద్ధయో జుష్టా భవంతు జుష్టయః । మాంగల్య
తంతునేతి మంగళసూత్రం కంఠే బధ్నీయాత్ । ఆశాసానేత్యాసీనాం
యోక్త్రేణ సన్నహ్యతి । ఆచమ్య...ఓంభూః...శుభతిథౌ అవయో
ర్దంపత్యోః ఆయుర్వర్చో యశో బలాభివృద్ధ్యర్థం సంపూర్ణ వర్షశత
పర్యంతం సుఖేన జీవనసిద్ధ్యర్థం యోక్త్రమాంగల్యపూజాం కరిష్యే।
అథ యోక్త్రమాంగల్య పూజాం కుర్యాత్ । ఆశాసానా సౌమనసం
ప్రజాగ్ం సౌభాగ్యం తనూమ్ । అగ్నేరనువ్రతా భూత్వా సన్నహ్యే
సుకృతాయకమ్ । శ్లో॥ మాంగల్యతంతునానేన మమజీవనహేతునా।
కంఠేబధ్నామి సుభగే త్వంజీవశరదాంశతమ్ । యోక్త్రమాంగల్య
ధారణ ముహూర్తః సుముహూర్తోఽస్తు । తతః ఆర్ద్రాక్షతా-
రోపణం కుర్యాత్ । కపిలా వాచనాది మంగళాచార ప్రాప్తం
కుర్యాత్ । తస్యాయం ప్రయోగః వరః వయసా వధ్వంజలా

ఉపస్తీర్య । ద్వి స్తండులానో ప్యాభిఘారయతి ॥ (వరాంజలా
వప్య కుర్యాదేవం వధ్వంజలేరుపరిష్టాచ్చ) సోదకం కలశమాదాయ।
బ్రాహ్మణాస్సహ - కపిలాగ్ స్తారయంతు । దక్షిణాః పాంతు । బహు
దేయంచాస్తు । పుణ్యంవర్ధతాగ్ం శాంతిరస్తు । పుష్టిరస్తు । తుష్టిరస్తు।
వృద్ధిరస్తు। అవిఘ్నమస్తు। ఆయుష్యమస్తు। ఆరోగ్యమస్తు। స్వస్తి శివం
కర్మాస్తు।కర్మసమృద్ధిరస్తు।దంపత్యో(ర్నామ)జన్మనక్షత్రే...సగ్రహే
దైవతే సహాసోమేన క్రియేతాగ్ం । శాంతిరస్తు । ప్రజాపతిస్త్రియాం
యశః । ముష్కయోరదధా త్సపం - కామస్య తృప్తి మానందం -
తస్యాగ్నే భాజయేహమా । మోదః ప్రమోద ఆనందః । ముష్కయో
ర్నిహిత స్సపః । సృత్వేవ కామస్య తృప్యాణి । దక్షిణానాం ప్రతిగ్రహే।
మనస శ్చిత్త మాకూతిం వాచస్సత్య మశీమహి । పశూనాగ్ం రూప
మన్నస్య యశశ్శ్రీశ్శ్రయతాం మయి । యథాఽహమస్యా అతృపగ్ం
స్త్రియైపుమాన్ । యథా స్త్రీతృప్యతి పుగ్ంసిప్రియే ప్రియా । ఏవం
భగస్యతృప్యాణి। యజ్ఞస్యకామ్యప్రియః । దదామీత్యగ్నిర్వదతి ।
తథేతివాయురాహతత్ । హంతేతిసత్యం చంద్రమాః । ఆదిత్యస్సత్య
మోమితి । ఆపస్తత్సత్యమాభరన్ । యశోయజ్ఞస్యదక్షిణాం । ప్రజా
మేకామస్సమృధ్యతామ్ । ఇతి వధూవరయో శ్శిర స్యక్షతారోపణం
కృత్వా । ఏవం సఘృతేన క్షీరేణ వధూవరయో రంజల్యో రుపస్తీ
ర్యేత్యాది । పశవో మేకామస్సమృధ్యతామ్ । యజ్ఞో మేకామస్సమృ
ధ్యతామ్ । తూష్ణీంచతుర్థపర్యాయే శ్రియో మేకామస్సమృధ్యతామ్ ।
పూర్వం వరో వధ్వా శ్శిరసి పాతయేత్ । ద్వితీయపర్యాయే వరస్య
శిరసి పూర్వం పాతయేత్ । తృతీయపర్యాయే వధ్వా శ్శిరసి పూర్వం
పాతయేత్ । చతుర్థపర్యాయే అన్యోన్యంయుగపత్ । ఏవ మక్షతా

రోపణం కృత్వా । అగ్నే విశ్వేభిరితి బ్రహ్మగ్రంథిం కుర్యాత్ ॥ అగ్నే
విశ్వేభిస్స్వనీక దేవై రూర్ణావంతం ప్రథమస్సీద యోనిమ్ । కులాయినం
ఘృతవంతగ్ం సవిత్రే యజ్ఞన్నయ యజమానాయ సాధు ॥ యో
వై తాం బ్రహ్మణో వేద । అమృతేనావృతాం పురీమ్ । తస్మై బ్రహ్మ చ
బ్రహ్మాశ్చ । ఆయుః కీర్తిం ప్రజాం దదుః ॥ అథాశీర్వాదః ॥

ఇతి వివాహే పాణిగ్రహణ ప్రయోగ స్సమాప్తః.

అథ ప్రధాన హోమః.

పూషా త్వేతో నయత్విత్యగ్నిమభ్యాసీయ వధూం దక్షిణహస్తే గృహీత్వా ॥ పూషా త్వేతో నయతు హస్తగృహ్యాశ్వినా త్వా ప్రవహతాగ్ం రథేన । గృహాన్గచ్ఛ గృహపత్నీ యథాఽసో వశినీ త్వం విదథమావదాసి ॥ ఆచమ్య । ఓం భూః ...... ఏవంగుణ ... శుభతిథౌ అనయా నవోఢయా పత్న్యా సహ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహ ప్రధానహోమం కరిష్యే ॥ ఉత్తరో వరః ॥ తదంగ మగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రం స్థండిలం చతురశ్ర మండలం కల్పయిత్వా॥ దర్భాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లిఖ్య॥ శ్లో॥ ప్రాచీః పూర్వముదక్సంస్థం దక్షిణారంభ మాలిఖేత్ । అథోదీచీః పురస్సంస్థం పశ్చిమారంభ మాలిఖేత్ ॥ అవాక్ష్యరోఽభ్యుక్ష్య నిధాయ వహ్నిం ఉత్సిచ్య తేఽప్రోక్షణతోయశేషం । ప్రాక్త్రోయమన్య న్నిదధాత్యుదగ్వా యథా బహిస్స్యాచ్ఛ పరిస్తరాణామ్ ॥ ఓం భూర్భువ స్సువరోమ్॥ షట్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్ । అగ్ని రుపసమాధానాది పాత్రప్రయోగకాలే । శ్లో॥ పద్మం బలిం హోమవిధాన దర్వీం ద్వితీయదర్వీం సహచాజ్యథాల్యా । ప్రోక్షార్ధపాత్రీ ఘసహప్రణీతా మిధ్మంచ శమ్యా స్సహలాజమశ్మ । పవిత్రకరణా దర్వ్యాజ్యభాగాంతే॥ వధూహస్తప్రయో స్సాదన ప్రోక్షణ తపన సమ్మార్జనాని కరోతి । సోమః ప్రథమ ఇతి

ద్వాభ్యాం వధూమభిమంత్ర్య॥ సోమః ప్రథమో వివిదే గంధర్వో వివిద
ఉత్తరః । తృతీయో అగ్నిష్టే పతి స్తురీయ స్తే మనుష్యజాః । సోమో
ఽదదద్గంధర్వాయ గంధర్వోఽదద దగ్నయే । రయించ పుత్రాగ్ం
శ్చాదాదగ్నిర్మహ్యమథో ఇమామ్ ॥ అథాస్యై దక్షిణేన నీచా హస్తేన
దక్షిణముత్తానగ్ం హస్తం గృహ్ణీయాత్ యదికామయేత స్త్రీరేవ జన
యేయమి త్యంగులీరేవ గృహ్ణీయాత్ యదికామయేత పుగ్ంసఏవ జన
యేయమిత్యంగుష్ఠమేవ సోభిహాంగుష్ఠమ్। గృభ్ణామిత ఇతిచతసృభి ర్దక్షి
ణేనోఽవాక్పాణినా గృహీత్వా॥ గృభ్ణామి తే సుప్రజాస్త్వాయహస్తం
మయాపత్యాజరదష్టిర్యథాఽసః । భగోఅర్యమా సవితా పురంధి ర్మ
హ్యంత్వాఽదుర్గార్హపత్యాయదేవాః । తేహపూర్వే జనాసోయత్ర
పూర్వవహో హితాః । మూర్ధన్వాన్ యత్ర సౌభ్రవః పూర్వో
దేవేభ్య ఆతపత్ । సరస్వతి ప్రేదమవ సుభగే వాజినీవతి । తాం త్వా
విశ్వస్యభూతస్య ప్రగాయామస్యగ్రతః । యాపతిప్రదిశ స్సర్వాదిశోన్ను
పవమానః । హిరణ్యహస్త ఐరంమస్సత్వా మన్మనసంకృణోతు ॥ అథ
ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేనపదా ప్రాచీ ముదీచీంవా దిశ మభిప్రక్రమయ
త్యేకమిష ఇతి ప్రతిమంత్రగ్ం సప్తపదానిగత్వా । ఏకమిషే విష్ణుస్త్వా
న్వేతు । ద్వేఊర్జే విష్ణుస్త్వాన్వేతు । త్రీణివ్రతాయ విష్ణుస్త్వాన్వేతు ।
చత్వారి మాయోభవాయ విష్ణుస్త్వాన్వేతు । పంచపశుభ్యో విష్ణుస్త్వా
న్వేతు । షడృతుభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతు । సప్తసప్తభ్యో హోత్రాభ్యో
విష్ణుస్త్వాన్వేతు ॥ సఖేత్యాది నూన్నృత ఇత్యంతగ్ం సప్తమే పదే
జపతి ॥ సఖా సప్తపదా భవ సఖాయౌ సప్తపదా బభూవ ।

సఖ్యం తే గమేయగ్ం సఖ్యాత్తే మాయోషగ్ం సఖ్యాన్మే మాయోష్ఠాః
స్సమయావ సంకల్పావహై సంప్రియౌ రోచిష్ణూ సుమనస్యమానౌ ।
ఇషమూర్జమభి సంవసానౌ సంనౌ మనాగ్ంసి సంవ్రతా సముచిత్తా
న్యాకరమ్ । సా త్వమస్యమూహమమూహమస్మి సా త్వం ద్యౌరహం
పృథివీ త్వగ్ం రేతోఽహగ్ం రేతోభృత్త్వం మనోఽహమస్మి వా
క్త్వగ్ం సామాహమస్మ్యృక్త్వగ్ం సా మామనువ్రతా భవ పుగ్ంసే
పుత్రాయ వేత్తవై శ్రియై పుత్రాయ వేత్తవ ఏహి సూనృతే ॥ స బ్రాహ్మ
ణం ప్రదక్షిణమగ్నిం కృత్వా । యథాస్థానముపవిశ్య । సోమాయ జనివిదే
స్వాహేత్యేతైః ప్రతిమంత్రగ్ం షోడశాజ్యాహుతీర్హుత్వా ॥ ఏకం-
ద్వే-త్రీణి-చత్వారి ॥ సోమాయ జనివిదే స్వాహా ॥ సోమాయ జనివిద
ఇదం ॥ గంధర్వాయ జనివిదే స్వాహా ॥ గంధర్వాయ జనివిద ఇదం ॥
అగ్నయే జనివిదే స్వాహా ॥ అగ్నయే జనివిద ఇదం ॥ కన్యలా పితృభ్యో
యతీ పతిలోకమవ దీక్షామదాస్థ స్వాహా । వధ్వై సూర్యాయా ఇదం ।
ప్రేతో ముంచాతి నాముతః సుబద్ధామముతస్కరత్ । యథేయమింద్ర
మీఢ్వస్సుపుత్రా సుభగాసతి స్వాహా । ఇంద్రాయ మీఢుష ఇదం ।
ఇమాంత్వమింద్ర మీఢ్వస్సుపుత్రాగ్ం సుభగాం కృణు । దశాస్యాం
పుత్రానాధేహి పతిమేకాదశం కృధి స్వాహా ॥ ఇంద్రాయ మీఢుష
ఇదం । అగ్నిరైతు ప్రథమో దేవతానాగ్ం సోఽస్యై ప్రజాం ముంచతు
మృత్యుపాశాత్ । తదయగ్ం రాజా వరుణోఽనుమన్యతాం యథే
యగ్ం స్త్రీ పౌత్రమఘం న రోదాత్స్వాహా ॥ అగ్నివరుణాభ్యామిదం ।
ఇమామగ్నిస్త్రాయతాం గార్హపత్యః ప్రజామస్యై నయతు దీర్ఘ-

మాయుః । అశూన్యోపస్థా జీవతామస్తుమాతా పౌత్రమానందమభి ప్రబుద్ధ్యతామియగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే గార్హపత్యాయేదం । మాతే గృహేషు నిశిఘోష ఉత్థాదన్యత్ర త్వద్రుదత్యస్సంవిశంతు । మా త్వం వికేశ్యుర ఆవధిష్ఠా జీవపత్నీ పతిలోకే విరాజ పశ్యంతీ ప్రజాగ్ం సుమనస్యమానాగ్ స్వాహా । అగ్నయే గృహపతయ ఇదమ్ ।

ద్యౌస్తే పృష్ఠగ్ం రక్షతు వాయురూరూ అశ్వినౌచ స్తనంధయంతగ్ం సవితాఽభిరక్షతు । ఆవాససః పరిధానాద్బృహస్పతి ర్విశ్వే దేవా అభిరక్షంతుపశ్చాత్స్వాహా ॥ ద్యౌవాయ్వశ్విసవితృబృహస్పతి విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్ । అప్రజస్తాం పౌత్రమృత్యుం పాప్మానముత వాఽఘం । శీర్ష్ణస్స్రజమివోన్ముచ్య ద్విషద్భ్యః ప్రతిముంచామి పాశగ్గ్ంస్వాహా । వహ్న్యై సూర్యాయా ఇదమ్ ॥ ఇమం మే వరుణశ్రుధీ హవ మద్యా చ మృడయ । త్వామవస్యు రాచకే స్వాహా ॥ వరుణాయేదం । తత్త్వా యామి బ్రహ్మణా వందమాన స్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః । అహేడమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ం సమాన ఆయుః ప్రమోషీస్స్వాహా । వరుణాయేదమ్ । త్వంనో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ । దేవస్య హేడో అవయాసిసీష్ఠాః యజిష్ఠో వహ్నితమ శ్శోశుచానో విశ్వా ద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా । అగ్నీ వరుణాభ్యామిదం । సత్వంనో అగ్నేఽవమో భవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో వ్యుష్టౌ । అవయక్ష్వనో వరుణగ్ం రరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవో నఏధి స్వాహా । అగ్నీవరుణాభ్యామిదం । త్వమగ్నే అయాస్యయాసన్మ

నసాహితః । అయసా హవ్యమూహిషేఽయా నో ధేహి భేషజగ్ం
స్వాహా । అయసేఽగ్నయ ఇదమ్ ॥ అథ ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన
పదాతిష్ఠ త్యశ్మానమాస్థాప్య ॥ ఆతిష్ఠేమమశ్మాన మశ్మేవ త్వగ్ం
స్థిరాభవ । అభితిష్ఠ పృతన్యత స్సహస్వ పృతనాయతః ॥ వధ్వంజలా
వుపస్తీర్య ద్విర్లాజానోప్యాభిఘారయతి । తస్యా భ్రాతా లాజానావపతీ
త్యేకే । ఇయంనార్యుపబ్రూతఇతి స్రుచేనతిర్యగ్జుహోతి ॥ ఇయంనా
ర్యుపబ్రూతే కుల్పాన్యావపన్తికా । దీర్ఘాయురస్తుమే పతిర్జీవాతుశ్శరద
శ్శతగ్ంస్వాహా ॥ పత్న్యై నార్యాయా ఇదమ్ ॥ ఉత్తరాభి స్తిసృభిః
ప్రదక్షిణ మగ్నిం కృత్వాఽశ్మాన మాస్థాపయతి। యథా పురస్తాత్ ॥
తుభ్యమగ్రే పర్యవహన్ సూర్యాం వహతునాసహ । పునః పతిభ్యో
జాయాందా అగ్నే ప్రజయాసహ । పునః పత్నీమగ్నిరదా దాయుషా
సహవర్చసా । దీర్ఘాయురస్యా యఃపతి స్సఏతు శ్శరదశ్శతమ్ । విశ్వా
ఉతత్వయావయం ధారా ఉదన్యా ఇవ । అతిగాహేమహిద్విషః ॥
ఆతిష్ఠేమమశ్మాన మశ్మేవత్వగ్ంస్థిరాభవ । అభితిష్ఠ పృతన్యత స్సహ
స్వపృతనాయతః ॥ వధ్వంజలావుపస్తీర్య। ద్విర్లాజానోప్య ద్విరభిఘార
యతి । తస్యా భ్రాతా లాజానావపతీత్యేకే । అర్యమణమితి జుహోతి॥
అర్యమణంను దేవం కన్యా అగ్నిమయక్షత । సఇమాం దేవో అధ్వరః
ప్రేతో ముఞ్చాతినాముతః సుబద్ధామముతస్కరథ్స్వాహా । అర్యమ్ణే
ఽగ్నయ ఇదమ్ । తుభ్యమగ్నే......మహిద్విషః ॥ ఆతిష్ఠేమమశ్మాన
మశ్మేవత్వగ్ంస్థిరాభవ । అభితిష్ఠ పృతన్యత స్సహస్వపృతనాయతః ॥
వధ్వంజలా వుపస్తీర్య । ద్విర్లాజానోప్య ద్విరభిఘారయతి । తస్యా

భ్రాతా లాజానావపతీత్యేకే ॥ త్వమర్యమేతిజుహోతి ॥ త్వమర్యమా భవసి యత్కనీనాం నామస్స్వధావత్స్వర్యం బిభర్షి । అంజన్తి వృక్షగ్ం సుధితం న గోభిర్యద్దంపతీ సమనసా కృణోషి స్వాహా ॥ అర్యమ్ణే ఽగ్నయ ఇదమ్ ॥ తుభ్యమగ్రే పర్యవహ... మహిం ద్విపః ॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ ఇధ్మసన్నహనం బాద్భిః ప్రోక్ష్యాగ్నౌ ప్రహరతి ॥ రుద్రాయ తంతిచరాయేదమ్ (నమమ) ॥ అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే ॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ ॥ జయాదిహోమంకుర్యాత్ ॥ ఓమ్ చిత్తంచస్వాహా... జయాది బ్రహ్మ విసర్జనాంతే... నయమ ॥ అపరేణాగ్నిం ప్రత్వాముంచామీతి ద్వాభ్యాం యోక్త్రం విముంచతి ॥ ప్రత్వా ముఞ్చామి వరుణస్య పాశా ద్యేన త్వా బధ్నాత్సవితా సుకేతః । ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకే స్యోనం తే సహ పత్యాకరోమి । ఇమంవిష్యామి వరుణస్యపాశం యమబధ్నీత సవితా సుశేవః । ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకే ఽరిష్టాంత్వాసహ పత్యాకృణోమి ॥ హరిః ఓం తత్సత్ ॥

ఇతి వివాహ ప్రధాన హోమ స్సమాప్తః.

అథ వివాహ ప్రవేశ హోమః.

ఆచమ్య.. ఓం భూః...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ అనయా నవోఢయా వధ్వా సహ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహ ప్రవేశ హోమంకరిష్యే ॥ ఇతి వరోరః । అథ వధూగ్ం స్వగృహాన్ప్రత్యానయతి । ఉదుత్తరమితి తిసృభిరభిమంత్ర్య ॥ ఉదుత్తర మారోహంతీ వ్యస్యంతీ పృతన్యతః । మూర్ధానం పత్యురారోహ ప్రజయాచ విరా

ద్భవ । సమ్రాజ్ఞీ శ్వశురేభవ సమ్రాజ్ఞీ శ్వశ్ర్వాంభవ । ననాన్దరి
సమ్రాజ్ఞీభవ సమ్రాజ్ఞీ అధిదేవృషు । స్నుషాణాగ్ం శ్వశురాణాం
ప్రజాయాశ్చ ధనస్య చ । పతీనాంచ దేవృణాంచ సజాతానాంవిరా
డ్భవ ॥ సంకాశయామీతి గృహానవేక్షయతి ॥ సంకాశయామివహతుం
బ్రహ్మణా గృహైరఘోరేణ చక్షుషా మిత్రేణ । పర్యాణద్ధంవిశ్వరూపం
యదస్యాగ్ స్యోనం పతిభ్య స్సవితా కృణోతు తత్ । ఆ వామగన్
థ్సుమతిర్వాజినీ వసూ న్యశ్వినా హృత్సు కామాగ్ం అయగ్ంసత ।
అభూతం గోపా మిథునా శుభస్పతీ ప్రియా అర్యమ్ణో దుర్యాగ్ం అశీ
మహి । అయంనో దేవస్సవితా బృహస్పతి రింద్రాగ్నీ మిత్రావరుణా
స్వస్తయే । త్వష్టా విష్ణుః ప్రజయా సగ్ంరరాణః కామ ఆయాతం కామా
య త్వా విముంచతు । శర్మ వర్మేతి గృహా మధ్యదేశే । లోహితం
చర్మానడుహం ప్రాచీనగ్రీవ ముత్తర లోమా స్తీర్య । శర్మవర్మేద
మాహరాస్యై నార్యా ఉపస్తిరే । సినీవాలి ప్రజాయతాం భగస్య
సుమతావసత్ ॥ గృహాన్భద్రానితి గృహాన్ప్రపాదయ న్పత్నీంవాచ
యిత్వా । గృహాన్భద్రాన్థ్సుమనసః ప్రపద్యే వీరఘ్నీ వీరవత స్సు
వీరాన్ । ఇరాం వహతో ఘృతముక్షమాణా స్తేష్వహగ్ం సుమనా
స్సంవిశామి । భూర్భువస్సువరోమ్ ॥ చత్వారిశృంగా ..... పత్న్యాప్ర
వేశనంకుర్యాత్ । అగ్నేరుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాంతే ఆగ
న్గోష్ఠమితి ప్రతిమంత్రం త్రయోదశాజ్యాహుతీర్హుత్వా । ఏకం-ద్వే-
త్రీణి-చత్వారి । ఆగన్గోష్ఠం మహిషీ గోభి రశ్వై రాయుష్మత్పత్నీ
ప్రజయా స్వర్విత్ । బహ్వీం ప్రజాం జనయంతీ సురత్నే మమగ్నిగ్ం

శ్రతహిమాస్సవర్చ్యాభ్యాస్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥౧॥ అయమగ్నిర్గృహ
పతి స్సుసగ్ంసద్పుష్టివర్ధనః । యథా భగ స్యాభ్యాం దధద్రయిం
పుష్టిమథో ప్రజాగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే గృహపతయ ఇదమ్ ॥౨॥ ప్రజా
యా ఆభ్యాం ప్రజాపతే ఇన్ద్రాగ్నీ శర్మయచ్ఛతమ్ । యథైనయోః న
ప్రమీయాతా ఉభయోర్జీవతోః ప్రజా స్వాహా ॥ ఇంద్రాగ్ని
భ్యామిదమ్ ॥ ౩ ॥ తేన భూతేన హవిషా౽యమా ప్యాయతాం పునః
జాయాం యా మస్మా ఆవాఘుస్తాగ్ం రసే నాభివర్ధతాగ్ం స్వాహా ॥
ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదమ్ ॥ అభివర్ధతాం పయసా౽భిరాష్ట్రేణ వర్ధతామ్ ।
రయ్యాసహస్రపోషసే మౌస్తా మనపేక్షితౌ స్వాహా ॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యా
మిదమ్ ॥౪॥ ఇహైవ స్తం మావియోష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్ ।
మహ్యా ఇన్ద్రస్స్వస్తయే స్వాహా ॥ ఇంద్రాయేదమ్ ॥ ౬ ॥ ధ్రువైధి
పోష్యా మయిమహ్యంత్వాదాద్ బృహస్పతిః । మయాపత్యా ప్రజా
వతీ సంజీవ శరదశ్శతగ్ంస్వాహా ॥ బృహస్పతయ ఇదమ్ ॥ ౭ ॥ త్వష్టా
జాయామజనయ త్త్వష్టాఽస్యై త్వాం పతిమ్ । త్వష్టాసహస్రమా
యూగ్ంషి దీర్ఘమాయుః కృణోతు వాగ్ స్వాహా ॥ త్వష్ట్ర ఇదమ్ ॥౮॥
ఇమం మే వరుణ రాచకే స్వాహా ॥ వరుణాయేదమ్ ॥౯॥ తత్త్వాయామి
......ప్రమోషీస్స్వాహా ॥ వరుణాయేదమ్ ॥౧౦॥ త్వన్నో అగ్నే...
ముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా ॥ అగ్నివరుణాభ్యామిదమ్ ॥౧౧॥ స త్వం నో ..
వధిస్వాహా ॥ అగ్నివరుణాభ్యామిదమ్ ॥౧౨॥ త్వమగ్నే...భేషజగ్
స్వాహా ॥ అయసేఽగ్నయ ఇదమ్ ॥౧౩॥ ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిః ప్రహా

శ్వా ఽగ్నే ప్రవహరతి ॥ రుద్రాయ తంతిచరా యేదమ్ । అస్య కర్మణః హోమ ప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాది హోమం కరిష్యే । ప్రసువేణాబ్యమూడాయ ॥ ఓమ్ చిత్తంచ స్వాహా... జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే భవత్కృత బ్రహ్మత్వ దక్షిణాం... ..నమమ ॥ యథాశక్తి దక్షిణాం దద్యాత్ । అవరేణాగ్నిం ఇహ గావ ఇతి చర్మణి యుగపదుపవిశతః ఉత్తరోవరః ॥ ఇహంగావః ప్రజాయధ్వ మిహాశ్వా ఇహ పూరుషాః । ఇహో సహస్రదక్షిణో రాయుష్పోషో నిషీదతు । ఉత్తరోవరో। యాపుంప్రసూ ర్జీవపుత్రా) స్వస్యాఃపుత్రం వధ్వాఽంకే సోమేనాదిత్యా ఇత్యుపవేశ్య । సోమేనాదిత్యాబలిన స్సోమేనపృథివీ దృఢా । అథో నక్షత్రాణా మేషాముపస్థే సోమఆహిత ॥ ప్రవస్వథ ఇతి యజుషా తస్మై ఫలానిప్రదాయ । పరిస్వస్థః ప్రియం ప్రజయా భువనేశో చేష్ట । యాఃఫలినీ ర్యా అఫలా అపుష్పా యాశ్చ పుష్పిణీః । బృహస్పతి ప్రసూతా స్తానోముంచం త్వగ్ంహసః । ఇహప్రియ మితి ద్వే జపతి ॥ ఇహప్రియం ప్రజయా తే సమృధ్యతా మస్మి న్గృహే గార్హపత్యాయజాగృహి । ఏనాపత్యాతన్వగ్ం సగ్ంసృజ స్వాథా జీవ్రీ విదథ మావదాసి ।

సుమంగలీరియం వధూ రిమాగ్ం సమేతపశ్యత । సౌభాగ్య మస్యైదత్త్వాయాథా స్తం విపరేతన॥ ఓం భూః... శుభతిథౌ అనయా సపూర్ణయాంవధ్వాసహామనాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం దంపతీసంరక్షణార్థం గంధర్వప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥గంధర్వపూజాంకుర్యాత్ ॥గంధర్వోవైశ్వా వసుః పర్యముష్ణా త్స తిస్రో రాత్రీః పరిముషితోవస త్తస్మా త్తిరో)

రాత్రీః క్రీతస్సోమో వసతి తే దేవా అబ్రువన్ స్త్రీకామా వై గంధర్వాః స్త్రియా నిష్క్రీణామేతి తే వాచగ్ం స్త్రియ మేకహాయనీం కృత్వా తయా నిరక్రీణన్ తస్మాత్ స్త్రీహిం దుర్గాం కృత్వా గంధర్వేభ్యః॥ శ్లో॥ విశ్వావసో త్ర గంధర్వ దండేరాత్రిత్రయం వసన్ । అనయోః ప్రీతిముత్పాద్య రక్షమాం శుభలక్షణ వివాహా గంధర్వ ప్రతిష్ఠాపన ముహూర్తః స్సుముహూర్తోఽస్తు॥ ఉభౌ। వాచంయమౌచ్చ్యత్వా నక్షత్రోదయాత్ । ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీ ముదీచీంవా దిశముపనిష్క్రమ్య ఇతి ద్వాభ్యాం యథాలింగం ధ్రువ మరుంధతీంచదర్శయతి॥ ధ్రువక్షితి ధ్రువయోని ధ్రువమసి ధ్రువత స్థ్సితమ్ । త్వం నక్షత్రాణాం మేథ్యసి సమాపాహి పృతన్యతః । సప్తఋషయః ప్రథమాం కృత్తికా నా మరుంధతిం యద్ధ్రువతాగ్ం హ నిన్యుః । షట్కృత్తికా ముఖ్య యోగం వహంతీయ మస్మాక మేధ త్వష్టమీ॥ శ్లో॥ కశ్యపోఽత్రిర్భర ద్వాజో విశ్వామిత్రోఽథ గౌతమః । వసిష్ఠో జమదగ్నిశ్చ సప్తైతేఋష యస్తథా॥ శ్రీమద్భాగవతే। శ్లో॥ ప్రజాపతేఃకర్దమస్య దేవహూత్యా ముభూత్సుతా । అరుంధతీ వసిష్ఠస్య పత్న్యభూ ల్లోకపూజితా॥ సప్త ఋషి దేవతాభ్యోనమః॥ ఇదమర్ఘ్యం సమర్పయామి॥ అథాశీర్వాదః॥

ఇతి ప్రవేశహోమ స్సమాప్తః.

అథ ఆగ్నేయ స్థాలీపాకః.

ప్రాణానాయమ్య ఓం భూః... ఏవంగుణ ...ప్రీత్యర్థం వనాం వధూ మాగ్నేయేన స్థాలీపాకేన యాజయిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య॥ అగ్నయే జుష్టం నిర్వపామి । అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్టంనిర్వపామి ।

అగ్నయే జుష్టగ్ం సంవపామి । అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్టగ్ం సం వపామి । అగ్నయే జుష్టం ప్రోక్షామి । అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్టం ప్రోక్షామి । అగ్నయే జుష్టమధివపామి । అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్ట మధివపామి ॥ శిష్ట్యనహాంతి చరుగ్ం శ్రపయిత్వాభిఘార్య। ప్రాచీన ముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠిత యభిఘార్య ॥ ఓం భూర్భువస్సువ రోమ్ ॥ చత్వారిశృంగా...షట్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్ ॥ అగ్నయే స్వాహా ॥ ఉత్తరార్ధ పూర్వార్ధే అగ్నయఇదమ్ ॥ సోమాయస్వాహా ॥ దక్షిణార్ధ పూర్వార్ధే సోమాయేదమ్ ॥ తత స్స్రుచ్యుపస్తీర్య । చరు మధ్యాత్ ద్విరవదాయ । అభిఘార్య । హవిః ప్రత్యభిఘారయతి ॥ అగ్నయేస్వాహా ॥ అగ్నయఇదం (నమమ) । పున స్స్రుచ్యుపస్తీర్య । చరుమధ్యాత్ ద్విరవదాయ । అభిఘార్య । హవిః ప్రత్యభిఘారయతి ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతఇదమ్ (నమమ) ॥ ఇధ్మసన్నహనా న్యద్భి స్సగ్గ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । రుద్రాయ పశు పతయేదమ్ (నమమ) । అస్య కర్మణః హోమస్య తిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదివర్ణం ప్రాజాపత్యహోమం కరిష్యే ॥ ప్రజాపతే నత్వ...రయీణాగ్ం స్వాహా ॥ ప్రజాపతయఇదమ్ ॥ భూస్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ భువస్స్వాహా ॥ వాయవ ఇదమ్ ॥ సువస్స్వాహా ॥ సూర్యాయేదమ్ ॥ భూర్భువ స్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్ (నమమ) ॥ దర్భాన్ పరిధీనక్తి । పాత్రప్రయుక్తదర్భాగ్రాణి దర్భాన్ మభ్యజ్య । స్రువే మధ్యమూలేఅనక్తి । మూలాంజనే దక్షిణం పాణి మధః కుర్యాత్ । ఏవం త్రిః ॥ కించిత్తృణముపాదాయ । ప్రక్షాళం

* సంచావత్తినాం త్రిరవదానమ్.

నిధాయ । పాణిభ్యాం దర్భాభ్యాం దర్వ్యాం ప్రతిష్ఠాప్య హుతదేవతా ఉద్దిశ్యాగ్నేః ప్రహృత్య । ప్రజాపతయ ఇదం । ఇంద్రాయేదం । అగ్నయ ఇదం । సోమాయేదం । అగ్నయ ఇదం । అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం ॥ అంజలినా త్రిగృహ్య । తృణం ప్రహరతి । త్రిరంగుళ్యా నిర్దిశ్య । ఏతత్ ఏతత్ ఏతత్ । అగ్ని మభిమంత్ర్య । భూమి ముప స్పృశేత్ । మధ్యమం పరిధిం ప్రహృత్య । ఇతరౌ ప్రహరన్ ఉత్తరార్ధ స్యాగ్రే మంగారేష్వాపోహతి । పరిధీ నభిమంత్ర్య । ఆఘార సమిధౌ ప్రహరతి । దర్వ్యా మితరదర్వ్యగ్ర మవధాయ । సగ్ నో వేణాభి జుహోతి॥ వసుభ్యో రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్య స్సగ్ నో వభాగేభ్య ఇదం॥ అస్మిన్ ప్రగృహే కర్మణి ఇత్యాది . సిద్ధము త్తర పరిషేచనం । తతః ప్రణీతా విమోకోఽపి । తేన సర్పిష్మతా బ్రాహ్మణం భోజయే ద్యోఽస్మాప చిత స్తస్మా ఋషభం దదాతి... ఏవ మత ఊర్ధ్వం దక్షిణావర్జము పోషి తాభ్యాం పర్వసు కార్యః పూర్ణపాత్రస్తు దక్షిణే త్యేకే । ఆగ్నేయ స్థాలీపాకా దూర్ధ్వం యత్పర్వాగచ్ఛతి తస్మిన్ ఉపక్రమః ॥ పౌర్ణ మాస్యామేవ పంచదశ్యాం ప్రాతఃకాలే కృత ప్రాణాయామః ॥ దేశ కాలౌ సంకీర్త్య ॥ ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం పౌర్ణమాసే నాగ్నేయేన స్థాలీపాకేన క్ష్యే యాజయిష్యే । సర్వ మాగ్నేయ స్థాలీపాకవత్ ॥ వృషభదానం నాస్తి । పూర్ణపాత్రస్తు దక్షిణేత్యేకే । ఆగ్నేయ స్థాలీ పాకానంతర మౌపాసనహోమః । సాయంప్రాత రత ఊర్ధ్వగ్ం హస్తే నైతే అహుతీ తండులై ర్యవైర్వా జుహుయాత్ । స్థాలీపాకవ ద్దైవ తగ్ం సౌరీ పూర్ణాహుతిః ।

అత్ర స్థాలీపాకే । శ్లో॥ దర్వ్యా మస్త్ర్యగ్రే మథేతర స్యాం మధ్యం సమూలం త్రిదినో పివాద్వా । పక్షే ద్వితీయే సకృ దేవమూలం ద్వితీయ దర్వ్యా మితరచ్చ దర్వ్యమ్ ॥ ఆజ్యోపనీయాంత్ర తృణం నిధాయ దర్వ్యాం ప్రతిష్ఠాప్య కరద్వయేన । నిరస్తసవ్యః ప్రహరే త్ప్రహృత్య త్రిరత్ర చోద్ధృత్య తృణప్రహారః ॥ నిర్దేశ సంధాగ్న్యభి మంత్ర్యంథ భూమావనిపిష్టః పాధిప్రహారః । సంస్రా [illegible]

మమంత్రికంస్యా త్పాత్రపరియుక్తం తృణమత్రింశ్రిహః ॥ అథ ఔపాసనమారప్స్యే తేన యావజ్జీవం హోష్యామీతి వ్యాఖ్య హోమస్సంకల్పః పునః ప్రాణానాయమ్య . ...ఓంభూః.. ఏవంగుణ......శ్రీత్యర్థం సాయమౌపాసనం తండులైర్హోష్యే

అథ సాయమౌపాసనమ్.

ఆచమ్య...ఏవంగుణ.. శ్రీత్యర్థం శ్రీమాన్ .. గోత్రః... నామధేయః ధర్మపత్నీసమేతోఽహం । శ్రీమతః...గోత్రస్య ..... నామధేయస్య మమ ధర్మపత్నీసమేతస్య మహోపాత్త దురితక్షయ ద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం సాయమౌపాసనం తండులైర్హోష్యామి॥ ఇతి సంకల్ప్య ॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ ॥ చత్వారిశృంగా త్రయో అస్య పాదా ద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసోఽస్య । విశ్వతోముఖః ॥ ప్రాఙ్ముఖాగ్నే । మమాభిముఖోభవ । సుముఖోభవ । సుప్రసన్నోభవ । వరదోభవ ॥ యథోక్తజిహ్వయా హవిర్గృహాణ ॥ ఓం భూర్భువస్సువః ॥ ఓంతత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ సోదకేనపాణినా ప్రదక్షిణ మగ్నిం పరిసమూహ్య । అలంకృత్య । అగ్నయేనమః । హుతవహాయనమః । హుతాశినేనమః । కృష్ణవర్త్మనే నమః । దేవముఖాయ నమః । సప్తజిహ్వాయ నమః । వైశ్వానరాయనమః । జాతవేదసేనమః ॥ ఇత్యలంకృత్య ॥ పరిషేచనమ్ ॥ అదితేఽనుమన్యస్వ । అనుమతేఽనుమన్యస్వ । సరస్వతేఽనుమన్యస్వ । దేవసవితఃప్రసువ ॥ ఇతి సమంతంపరిషిచ్య ॥ అగ్నయే స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం నమమ ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా ॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదంనమమ ॥ (తండులహోమః) ఇతిహుత్వా ॥

అథ ప్రాతరౌపాసనః

ఓంసూర్యాయస్వాహా । సూర్యాయేదంనమమ ॥ ఇతి మధ్యేఽగ్నౌజుహోతి ॥ ...అగ్నయే స్విష్టకృతేస్వాహా ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతఇదంనమమ ॥ అగ్నేరుత్తరపూర్వదేశే జుహోతి ॥ ఓంశుభతిథౌ ॥ ఆహుతిసంసర్గ ప్రాయశ్చిత్తార్థం వనస్పతిహోమం కరిష్యే ॥ యత్రవేత్థవనస్పతే దేవానాం గుహ్యానామాని । తత్రహవ్యాని గామయస్వాహా ॥ వనస్పతయఇదంనమమ॥ అదితేఽన్వమగ్ స్థాః... దేవసవితః ప్రాసావీః ॥ ఉపస్థానమ్ ॥ అగ్నేత్వన్నోఅంతమః । ఉతత్రాతాశివోభవవరూథ్యః । తంత్వాశోచిష్ఠదీదివః । సుమ్నాయనూనమీమహే సఖిభ్యః వసురగ్నిర్వసుశ్రవాః। అచ్ఛానక్షిద్యుమత్తమోరయిందాః। సనోబోధిశ్రుధీహావమురుష్యాణో అఘాయతస్సమస్మాత్ ॥ హోమసాద్గుణ్యార్థ మనాజ్ఞాతత్రయమంత్రజపంకరిష్యే ॥ అనాజ్ఞాతంయదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్యక్రియతేమిథు । అగ్నేతదస్య కల్పయ త్వగ్ంహివేత్థ యథాతథం ॥ పురుషసమ్మితోయజ్ఞో యజ్ఞఃపురుషసమ్మితః । అగ్నేతదస్యకల్పయత్వగ్ంహివేత్థ యథాతథమ్ ॥ యత్పాకత్రా మనసాదీనదక్షా నయజ్ఞస్యమన్వతేమర్తాసః । అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠోదేవాగ్ం ఋతుశోయజాతి ॥ అనేన (సాయం) ప్రాతరౌపాసనహోమేన భగవాన్ సర్వదేవాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వరస్సుప్రీణాతు ॥ శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు ॥ శ్లో॥ స్వస్తి శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాంబుద్ధింశ్రియంబలం । ఆయుష్యంతేజఆరోగ్యం దేహిమేహవ్యవాహన ॥ యస్యస్మృత్యాచనామోక్త్యా తపోహోమక్రియాదిషు । న్యూనంసంపూర్ణతాంయాతి సద్యోవందేతమచ్యుతమ్ ॥ మంత్రహీనం

క్రియాహీనం భక్తిహీనం హుతాశన। యద్ధుతంతుమయాదేవ పరి
పూర్ణంతదస్తుతే॥ ..చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శు
భంభవతు॥ గోత్రముచ్చార్య॥ అహంభోఅభివాదయే॥ బృహత్సామ
క్షత్రభృ ద్వృద్ధవృష్ణియం త్రిష్టుభౌజ శ్శుభిత ముగ్రవీరం। ఇంద్ర
స్తోమేన పంచదశేనమధ్య మిదంవాతేన సగరేణరక్ష॥ (ఈమంత్రము
కొందఱు రక్షకొఱకు చెప్పుచున్నారు) అథ ప్రదక్షిణం కుర్యాత్॥
శ్లో॥ నమస్తే గార్హపత్యాయ నమస్తే దక్షిణాగ్నయే। నమ ఆహవ
నీయాయ మహావేద్యై నమోనమః॥ కాండద్వయోపపాద్యాయ
కర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపాయ యజ్ఞేశాయ నమో
నమః॥ యజ్ఞేశాచ్యుతగోవింద మాధవానంతకేశవ। కృష్ణవిష్ణోహృషీ
కేశ వాసుదేవ నమోస్తుతే॥ అహంప్రరస్తా దహమవస్తా దహంజ్యో
తిషావితమోవవార। యదంతరిక్షంతదుమేపితా భూదహగ్ంసూర్య
ముభయతో దదర్శాహం భూయాసముత్తమస్సమానానాం॥ బ్రాహ్మ
ణాశీర్వాదః కర్తవ్యః॥ (అగ్నిని ఆత్మారోపణము చేయునప్పుడు)
యాతేఅగ్నేయజ్ఞియా తనూస్తయేహ్యారోహాత్మాత్మానం। అచ్ఛా
వసూనికృణ్వన్నస్మేనర్యా పురూణి। యజ్ఞోభూత్వా యజ్ఞమాసీద
స్వాం యోనిం జాతవేదోభువ ఆజాయమానః సక్షయఏహి॥ ఆచమ్య
.. ర్థం పంచపాలకాది గౌరీదేవతా పూజాదికం కుర్యాత్॥

ఇతి సాయం ప్రాతరౌపాసనం సమాప్తమ్.

(విశేషములు కావలసినవారు నాచే ముద్రింపఁబడిన యాజుషస్మార్తానుక్రమ
ణికయందుఁ జూడదగును.)

అథ మహాసంకల్పః.

అథానంతవీర్యస్య శ్రీమదాదినారాయణస్య అచింత్యా
మిత శక్త్యాభ్రియమాణస్య మహాజలౌఘమధ్యే పరిభ్రమమాణానా
మనేకకోటి బ్రహ్మాండానా మేకతమేఽవ్యక్త ప్రకృతి మహదహం
కారాకాశ వాయు వహ్ని జల పృథివ్యాపకై స్సప్తభి రావృతే
ఽస్మిన్ మహతి బ్రహ్మాండకరండమండలే ఆధారశక్తి శ్రీవరాహ
కూర్మానంతా ద్యష్టదిగ్గజోపరి ప్రతిష్ఠితస్య। సాతలాదీని సప్తలోక
స్యోపరితలే। ప్రతిలోమేన సత్యాదిలోకషట్క స్యాధోభాగే। మహా
నాగాయమాన ఫణిరాజరాజశేషస్య సహస్రఫణామండల మండితే।
దిగ్దంతిశుండాదండో త్తంభితే। లోకాలోకాచలవలయితే। లవణేక్షు
సురా సర్పి ర్దధి క్షీరోద కాఖ్యైః పరివృతే। జంబూ ప్లక్ష కుశ క్రౌంచ
శాక శాల్మలి సప్తద్వీపై రావృతే। ఇంద్రద్వీప కశేరు తామ్ర గభస్తి
నాగ సౌమ్య గంధర్వ చారణ భారతాఖ్య నవఖండమండితే। మహా
సరోరుహాకారే। పంచాశత్కోటివిస్తీర్ణ భూమండలే। లక్షయోజన
విస్తీర్ణ జంబూద్వీపే। సుమేరు నిషధ హేమకూట హిమాచలానాం।
హరివర్ష కింపురుషవర్షయోశ్చ దక్షిణే। సేతుబంధ మలయాచలయో
రుత్తరే। సహస్రయోజనవిస్తృతే। భరతవర్షే భరతఖండే ప్రజాపతి
క్షేత్రే దండకారణ్యే। కర్మభూమౌ। అయోధ్యా కాశీ కురుక్షేత్ర
గయా ప్రయాగ కాంచీ శ్రీరంగ శ్రీవేంకటాచలాది పుణ్య క్షేత్రై
ర్గంగా యమునా సరయూ నర్మదాది పుణ్యనదీభిర్విరాజితే। సమభూ
మధ్యరేఖాయాః పూర్వ దిగ్భాగే। శ్రీశైలస్య ఈశాన్య ప్రదేశే।
కృష్ణాగోదావర్యో ర్మధ్యదేశే। సమస్తదేవతా బ్రాహ్మణసన్నిధౌ।
అస్మిన్ కల్యాణమంటపే। పరబ్రహ్మణా నియుక్తస్య సకల జగత్స్రష్టుః
పరార్ధద్వయజీవినః। కారణబ్రహ్మణః। పంచాశత్తమవత్సరే। ప్రథమ
మాసే। ప్రథమపక్షే। ప్రథమదివసే। అహ్నిద్వితీయేయామే। తృతీయే
ముహూర్తే। శ్వేతవరాహకల్పే। స్వాయంభువ స్వారోచిషాదిమనుషు
షట్సు వ్యతీతేషు సప్తమే వైవస్వత మన్వంతరే। బౌద్ధావతారే।
అష్టావింశతితమే మహాయుగే। కృతాదిషు త్రిషు యుగేషు యాతేషు

కలియుగే ప్రథమపాదే । శాలివాహనశకే ప్రభవాదీనాం షష్టిసం
వత్సరాణాంమధ్యే వర్తమాన వ్యావహారిక చాంద్రమానేన అముక
సంవత్సరే అముకాయనే అముకఋతౌ అముకమాసే ...పక్షే...
...తిథౌ ...వాసరే । ఇదానీం అనాద్యవిద్యావాసనయా సంసార
చక్రేఽస్మిన్ మహతి నానాయోనిషు జనిత్వా కేనాపి భాగ్యవిశేషే
ణేదానీం మనుష్యజన్మ విశేషం ప్రాప్తవతో మమ జన్మప్రభృత్యేత
త్క్షణపర్యంతం మనోవాక్కాయకర్మభిః జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చకృతానాం
మహాపాతకోపపాతకాదీనాం సర్వవిధానాం పాపానాం సద్యః అప
నోదనద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం గంగావాలుకాభి స్సప్తర్షి
మండలపర్యంతం కృతరాశే ర్వర్షసహస్రావసానే ఏకైకవాలుకాప
కర్షక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షసమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకనివాససిద్ధ్యర్థం
తిలై స్సూర్యమండల పర్యంతం కృతరాశే ర్వర్షసహస్రావసానే
ఏకైక తిలాపకర్షణక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షసమ్మితకాలే బ్రహ్మ
లోకనివాససిద్ధ్యర్థం । యవై ర్బ్రహ్మమండలపర్యంతం కృతరాశేర్వర్ష
సహస్రావసానే ఏకైక యవాపకర్షణక్రమేణ సర్వ...ర్థం । మాషై
ర్ధ్రువమండల...ఏకైకమాషాపకర్ష...ర్థం । పంచాశద్వ్యాప్తిగణనా
సమ్మితదేశే వృషలోమభి ర్నక్షత్రమండల ..ఏకైక లోమాపకర్ష
...ర్థం । త్రిగుణీకృతాగ్నిష్టోమాతిరాత్రాప్తోర్యామ సాంతపన వాజ
పేయ పౌండరీకాశ్వమేధాది శతక్రతుపుణ్య ఫలావాప్త్యర్థం మయా
సహ దశ పూర్వేషాం దశ పరేషాం మధ్యంశ్యానాం సర్వేషాం
పితౄణాం నరకాదుత్తీర్య శాశ్వత బ్రహ్మలోకనివాస సిద్ధ్యర్థం స్వ
గృహోక్తప్రకారేణ సాలంకృత సహిరణ్యోదక కన్యామహాదానం
కరిష్యే । ఇతి మహాసంకల్పః ।

అథ చూర్ణికా.

స్వస్త్యష్టాశీతిసహస్రాణాం। ద్విజగురుదైవత్యానాం। సమస్త
జగదాధార మహామండూక కూర్మ యజ్ఞవరాహ శేషపృథివీనాం।
పురందర పావక యమ నిరృతి వరుణ వాయు కుబేర ఈశానా ద్యష్ట
దిక్పాలకానాం। జలజభవ హరి హర ముఖ్య దేవగణానాం। నారద

విశ్వామిత్ర పరాశరాత్రి వాల్మీకి గౌతమ భృగు వ్యాసాది మహర్షీణాం। సీతారుంధత్యహల్యా ద్రౌపదీ తారా మండోదరీ పాంచాలీ దమయంత్యాది మహాపతివ్రతానాం। హరిశ్చంద్ర నల కార్తవీర్య విక్రమార్క భోజరాజాది పుణ్యపురుషాణాం। గంగా సర్త్రదా తుంగభద్రా మలాపహారిణీ శ్రీకృష్ణవేణీ గోదావరీ భీమరథ్యాది మహానదీనాం। జంబూ నింబ కదంబ చూత క్రముక నారికేళ ఖర్జూర ధాత్రీ దాడిమ్యాది ఫల వృక్షాణాం। పున్నాగ జాతీ వకుళ కేతకీ చంపక మల్లికా మాధవీ మాలత్యాది వివిధ కుసుమానాం। కస్తూరీ కుంకుమాగరు గోరోచనాది సుగంధానాం। అపరిమిత కనకకలశ కన్యకా గృహమేధి కవీశ్వర వీణాదివాద్య మేఘధ్వనీనాం। అయోధ్యా కాశీ పురుషోత్తమ రామేశ్వరాది పుణ్యనగరీణాం। శ్రీశైల వింధ్య హేమాచల గోవర్ధన కైలాసాది మహాశైలానాం। తర్క మీమాంసా న్యాయ వైశేషిక భాట్ట ప్రాభాకర వ్యాకరణాది షట్ఛాస్త్రాణాం। ఋగ్యజుస్సామాథర్వణవేదానాం। లగ్న హోరా ద్రేక్కాణ నవాంశ ద్వాదశాంశ త్రింశాంశ త్రింశదంశాంశకానాం। నిరంతర మనుకూలాశ్శుభాశ్శోభనాః। అస్య...ముహూర్తస్య సుతిథిం సువారం సునక్షత్రం సుయోగం సుకరణం సుచంద్రతారాబలం అనుకూలం శుభశోభనాస్సర్వేగ్రహాస్సునక్షత్రా శ్శుభైకాదశస్థాన ఫలదా వరదాస్సుప్రీతా స్సుముహూర్తా స్సుప్రసన్నా వరదాభవంతు।

ఇతి చూర్ణికా సమాప్తా.

అథ సదస్యప్రయోగః.

ప్రాతస్సంధ్యాది నియమానంతరే ప్రాతఃకాల మౌపాసనం కుర్యాత్॥ బ్రాహ్మణాన్ బంధూంశ్చాహూయ। బంధుభిస్సహాలంకృత్య। భేరీ మృదంగ వాద్యఘోషైః స్వస్తివాచక మంగళపాఠక పుణ్యాంగనాభిః ఆప్తజనైస్సహ కల్యాణమంటపస్య పశ్చాత్ప్రాఙ్ముఖముపవిశ్య। మాతృవస్త్రేణ మంటపమాసాద్య। తత్ర తండులాన్నిధాయ। ఆచమ్య॥ శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం...సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యోనమః। ప్రాణానాయమ్య ..ఏవంగుణ...శుభతిథౌ। దంపత్యోః

ఆయుర్వర్చో యశో బలాభివృద్ధ్యర్థం మహదాశీర్వచన సమయే ఇం ద్రాద్యష్టదిక్పాలకసహిత సరస్వతీపూజాం కరిష్యే ॥ తదాదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే । గణాధిపతిపూజాం కృత్వా ॥ ఓం భూః...ర్థం ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకసహిత సరస్వతీపూజాం కరిష్యే ॥ ప్రణో దేవీ సరస్వతీ వాజేభిర్వాజినీవతీ ధీనామవిత్ర్యవతు । మహాసరస్వతీమావాహయామి॥ తతః అష్టసు దిక్షు దిక్పాలకానావాహ్య॥ తత్తన్మంత్రైః పూర్వోక్తైః॥ యథాశక్త్యుపచారపూజాం కృత్వా॥ వస్త్ర గంధ పుష్ప తాంబూల హిరణ్యాదికం ఆచార్యాయ దద్యాత్ । (ఉభయత్ర) దద్యాత్ । శిష్టాచారప్రకారేణ మహదాశీర్వచనం కుర్యాత్ । ఇతి సదస్యప్రయోగః ।

అథ కంకణవిమోచన మంత్రః.

కంకతో నకంకతోఽథో సతీనకంకతః । ద్వావితి ప్లుషీ ఇతి న్యదృష్టా అలిప్సత । కంకణం మోచయామ్యద్య రక్షాస్మిన్ సకదాచన । మయి రక్షాం స్థిరాం బద్ధ్వా దేవత్వం గచ్ఛ కంకణ ॥

అథ మిథునవిడియ మంత్రః.

త్రయస్త్రింశతాం ద్వంద్వమింద్రేణ దేవతాన్యస్యంతే । ద్వంద్వం హి మిథునం తస్మాద్ద్వంద్వాత్ మిథునం ప్రజాయతే। ప్రజాత్యై ప్రజాయతే । ప్రజయా పశుభిర్య ఏవం వేద ।

అథ ఉపహారమంత్రాః.

సుమంగలీరియం వధూరిమాగం సమేత పశ్యత । సౌభాగ్యమస్యై దత్వాయాథాస్తం విపరేతన । ఇతి వధ్వాః । యువం వస్త్రాణి పీవసా వసాథే యువోరచ్ఛిద్రా మంతవో హ సర్గాః । అవాతిరతమనృతాని విశ్వ ఋతేన మిత్రావరుణా సచేథే । ఇతి వరస్య ॥ హిరణ్యరూప

స్సహిరణ్యసంధ్య గస్నానసాచ్ఛేదుహిరణ్యావప్లుః । హిరణ్యయాత్పరి రూనేనిర్మిషద్య హిరణ్యాదాదదత్యన్నమస్మై ॥

అథ కన్యాయా స్తద్భంధ్వాధీనమంత్రః.

శ్లో॥ అష్టవర్షాభవేత్కన్యా పుత్రవత్పాలితామయా । ఇదానీం తవదాస్యామి దత్తాంస్నేహేనపాలయ ॥ అష్టవర్షా...మయా । ఇదానీం తవపుత్రస్య దత్తాంస్నేహేనపాలయ ॥ అష్టవర్షా...మయా। ఇదానీంతవపౌత్రస్య దత్తాంస్నేహేనపాలయ ॥ అష్టవర్షా...మయా। ఇదానీంతుతవభ్రాతు ర్దత్తాంస్నేహేనపాలయ ॥ ఇత్యాది తత్తత్ప్రతిగ్రహీతృ నామ్నామాహః ॥

అథ శేషహోమః.

పూర్వోక్త మేవ । గౌరీ గంధర్వ పూజాంచ కుర్యాత్ । తం చతుర్థ్యా మపరరాత్ర ఉదీర్ష్వాత ఇతి ద్వాభ్యాం దండ ముత్థాప్య ప్రక్షాళ్య నిదధాతి ॥ ఉదీర్ష్వాతో విశ్వావసో నమసేడామహేత్వా । అన్యామిచ్ఛప్రఫర్వ్యగ్ం సంజాయాం పత్యాసృజ । ఉదీర్ష్వాతః పతివతీ హ్యేషావిశ్వావసుం నమసా గీర్భిరీట్టే । అన్యామిచ్ఛపితృషదం వ్యక్తాగ్ంసతేభాగో జనుషాతస్యవిద్ధి ॥ స్వస్థానా దన్యత్ర నిదధాతి ॥ పత్న్యాసహ ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...శుభతిథౌ అనయా నపూర్వయా వధ్వాసహ ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహశేషహోమం కరిష్యే ॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ ॥ ...చత్వారిశ్చంగా...మట్వాప్రతిప్రయోగంకుర్యాత్ ॥ సోమాయస్వాహా ॥ దక్షిణార్ధ...దం నమమ॥ ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి ॥ ఇత్యాజ్యం గృహీత్వా ॥ అగ్నే ప్రాయశ్చిత్తఇతి ప్రతిమంత్రగ్ం సప్తాజ్యాహుతీర్హుత్వా ॥ అగ్నేప్రాయశ్చిత్తే త్వం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తిరసి బ్రాహ్మణస్త్వానాథకామః ప్రపద్యే యాఽస్యాంపతిఘ్నీ తనూః ప్రజాఘ్నీ పశుఘ్నీ లక్ష్మీఘ్నీ జారఘ్నీ

మస్యైతాంకృణోమిస్వాహా। అగ్నయఇదమ్। వాయో ప్రాయశ్చిత్తే
త్వం. కృణోమిస్వాహా। వాయవఇదమ్। ఆదిత్యప్రాయశ్చిత్తే త్వం
...కృణోమిస్వాహా। ఆదిత్యాయేదమ్। ప్రజాపతే ప్రాయశ్చిత్తే త్వం
.. కృణోమిస్వాహా। ప్రజాపతయఇదమ్। ప్రసవశ్చోపయామశ్చ
కాటశ్చార్ణవశ్చధర్ణసిశ్చ ద్రవిణంచ భగశ్చాంతరిక్షంచ సింధుశ్చ
సముద్రశ్చ సరస్వాగ్ంశ్చ విశ్వవ్యచాశ్చ తేయం ద్విష్మోయశ్చ నో
ద్వేష్టి త మేషాం జమ్భే దధ్మస్వాహా। ప్రసవాదిభ్యో దేవతాభ్య
ఇదమ్। మధుశ్చ మాధవశ్చ శుక్రశ్చ శుచిశ్చ నభశ్చ నభస్య
శ్చేషశ్చోర్జశ్చ సహశ్చ సహస్యశ్చ తపశ్చ తపస్యశ్చ తే యం
ద్విష్మోయశ్చ నో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భేదధ్మస్వాహా। మధ్వాదిభ్యో
దేవతాభ్య ఇదమ్। చిత్తంచ చిత్తిశ్చాకూతంచాకూతిశ్చాధీతం
చాధీతిశ్చ విజ్ఞాతంచ విజ్ఞానంచ నామచ క్రతుశ్చ దర్శశ్చ పూర్ణ
మాసశ్చ తే యం ద్విష్మోయశ్చ నో ద్వేష్టి త మేషాం జమ్భే దధ్మ
స్వాహా। చిత్తాదిభ్యో దేవతాభ్యఇదమ్। ఇధ్మస......వారతి।
రుద్రాయ తంతిచరా యేదమ్। అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ
మృద్ధికామః జయాది హోమం కరిష్యే। స్రువేణాజ్యమాదాయ।
ఓం చిత్తంచస్వాహా......జయాది బ్రహ్మ విసర్జనాంతే భవత్కృత
బ్రహ్మత్వదక్షిణాం..... సమమ। అపరేణాగ్నిం తస్యాశ్శిరసి ఆజ్య
శేషాత్ భూస్స్వాహేతి చతుర్భిఃనినయతి। భూస్స్వాహా భువస్స్వాహా
సువస్స్వాహోగ్ంస్వాహా। అపశ్యంత్వేతి వధూ ర్వరమీక్షేత ॥ అప
శ్యంత్వా మనసా చేకితానం తపసోజాతం తపసో విభూతమ్। ఇహ ప్రజా

మిహార్తయిగ్ం రరాణః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామ ॥ అథ ద్వితీ
యావశ్యంత్వేతి వరో వధూగ్ం సమీక్షేత ॥ అపశ్యంత్వా మనసా
దీధ్యానాగ్ స్వాయాం తనూగ్ం ఋత్వియే నాథమానామ్ । ఉపమా
ముచ్చా యువతి ర్బభూయాః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామే ॥
సమంజంత్విత్యాజ్యశేషేణ హృదయదేశౌ సంమృజ్య ॥ సమంజంతు
విశ్వేదేవా స్సమాపో హృదయాని నౌ । సం మాతరిశ్వా సంధాతా
సముదేష్ట్రీదిదేష్టునౌ ॥ ప్రజాపత ఇతి తిస్రో జపిత్వా ॥ ప్రజాపతే
తన్వం మే జుషస్వ త్వష్టదేవేభి స్సహసామ ఇంద్ర। విశ్వేదేవై
రాతిభి స్సగ్ంరరాణః పుగ్ంసాం బహూనాం మాతరస్స్యామ । ఆనః
ప్రజాం జనయతు ప్రజాపతి రాజరసాయ సమనక్త్వర్యమా । అదు
ర్మంగలీః పతిలోకమావిశ శంనో భవ ద్విపదే శం చతుష్పదే । తాం
పూషంఛివతమా మేరయస్వ యస్యాంబీజం మనుష్యావపంతి। యాన
ఊరూ ఉశతీవిశ్రయాతై యస్యాముశంతః ప్రహరేమ శేఫమ్ ॥ ఆరో
హోరుము త్యను వాకేన సమావేశనం కుర్యాత్ ॥ ఆరోహోరుముప
బర్హస్వబాహుం పరిష్వజస్వజాయాగ్ం సుమనస్యమానః । తస్యాం
పుష్యతం మిథునౌ సయోనీ బహ్వీం ప్రజాం జనయంతౌ సరేతసా ॥
ఆర్ద్రయారణ్యా యత్రామంథ త్పురుషం పురుషేణశక్రః । తదేతౌ
మిథునౌ సయోనీ ప్రజయామృతే నేహ గచ్ఛతమ్ । అహం గర్భ
మదధా మోషధీ ష్వహం విశ్వేషు భువనే ష్వంతః । అహం ప్రజా
అజనయం పితౄణామహం జనిభ్యో అవరీషు పుత్రాన్ ॥ పుత్రిణేమా

కుమారికా విశ్వరూపాయు ర్యస్యస్మితం శుభా హిరణ్యకేశసా ప్రీతిహోత్రా క్షత ద్వసూ । ప్రత్నస్యం త్వా మృత్యుకగ్ంశ మూర్ధో రోష్టుశగ్ం హోత్రో దేవేషు కృణ్వంత్యో మృడః । సహా వేశనముహూతః స్సముహూర్తోఽస్తు ॥ ఆశీర్వాదః । ఇతి శేషహోమః ॥

అథ నాకబలిః.

బంధుభి స్సహ అభ్యంగ స్నానం కుర్యాత్ । నిత్యోపాసనం కృత్వా । తతః గృహమధ్యే హా స్తద్వయమాత్రం చతురశ్రం గౌర వర్ణం మృణ్మయేనానులిప్య । పంచవర్ణ తండుల చూర్ణై శ్చతురశ్రం పుష్కరాకారం లిఖిత్వా । దక్షిణోత్తరయో ర్గవణక్త్వ ర్గజౌ లిఖిత్వా ॥ ఇంద్రాగ్నిం తదుత్తరతో గౌరీం చ ప్రతిష్ఠాప్య । పూర్ణ కలశద్వయం ప్రాగ్భాగే నిధాయ । చతుర్దిక్షు నాకబలి మృణ్మయ పాత్రాణి విధాయ। తంతునావేష్ట్య। గంధపుష్పాక్షతాదిభి రభ్యర్చ్య। త్రియ స్త్రింశద్దీపాన్ నిధాయ। ప్రాగ్భాగే ఆయుధం నిక్షిప్య । సువాసిన్యో దీపసహిత కాంస్యపాత్రద్వయం గృహీత్వా । త్రిః ప్రదక్షిణీ కృత్య । త్రియస్త్రింశ ద్దన్నకబళాన్ సర్వతో నిధాయ । ఉపహారాదికం కృత్వా । తంతూ నుద్వాస్య । చతుర్దిక్షు నాకదేవతాభ్యో బలి ముదకపురస్సరం విసృజేత్ ॥ ఓం అగ్నిర్దేవతా వాతో దేవతా సూర్యో దేవతా చంద్రమా దేవతా వసవో దేవతా రుద్రా దేవతాఽఽదిత్యా దేవతా విశ్వేదేవా దేవతా మరుతో దేవతా బృహస్పతి ర్దేవతేంద్రో దేవతా వరుణో దేవతా మూర్ధాసి రాట్ ధ్రువాసి ధరుణా యంత్ర్యసి యమిత్రీషే త్వోర్జే త్వా కృష్యై త్వా క్షేమాయ త్వా యంత్రీ రాట్ ధ్రువాసి ధరణీ ధర్త్ర్యసి ధరిత్ర్యాయుషే త్వా వర్చసే త్వౌజసే త్వా బలాయ త్వా । అర్ఘ్యం దద్యాత్ । శుక్లాంబరధరం విష్ణుం...

సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యోనమః । ఆచమ్య...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ దంపత్యోః ఆయుర్వర్చో యశోబలాభివృద్ధ్యర్థం గౌరీ నీలలోహితపూజాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్త...కర్మణః పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే । ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీ మహాగణాధిపతి పూజాం కరిష్యే । గణాధిపతిపూజాం కర్మణః పుణ్యాహవాచనంచ కుర్యాత్ । ఆచమ్య...ఏవంగుణ...ర్థం గౌరీనీలలోహితపూజాం కరిష్యే । ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజాం కుర్యాత్ । నీలలోహితే భవతః కృత్యాసక్తి ర్వ్యజ్యతే । ఏధంతే ఽస్యా జ్ఞాతయః పతి ర్బంధేషు బధ్యతే । నీలలోహితధారణ......సుముహూర్తోఽస్తు । ప్రాణానాయమ్య...ఏవంగుణ...శ్రీత్యర్థం ఋతుస్నాతాయాం భార్యాయాం గర్భాధానంకరిష్యే। ఇతి కేచిత్। విష్ణు ర్యోనిం కల్పయతు త్వష్టా రూపాణి పిగ్ంశతు । ఆసించతు ప్రజాపతి ర్ధాతా గర్భం దధాతు తే ॥ గర్భంధేహి సినీవాలి గర్భంధేహి సరస్వతి । గర్భంతే అశ్వినౌదేవావాధత్తాం పుష్కర స్రజా ॥ హిరణ్యయీ అరణీ యన్నిర్మంథతో అశ్వినా తం తే గర్భగ్ం హవా మహే దశమే మాసి సూతవే ॥ యథేయం పృథివీమహీ తిష్ఠంతీ గర్భమాదధే । ఏవం త్వం గర్భమాధత్స్వ దశమేమాసి సూతవే ॥ యథాపృథి వ్యగ్నిగర్భా ద్యౌర్యథేంద్రిణగర్భిణీ । వాయుర్యథా దిశాంగర్భ ఏవంగర్భందధామి తే ॥ విష్ణో శ్రేష్ఠేన రూపేణా స్యాం నార్యాం గవీన్యాం । పుమాగ్ంసం పుమాంసం గర్భమాధేహి దశమేమాసి సూతవే ॥ నేజమేష పరాపత సపుత్రః పునరాపత । అస్యైమేపుత్రకామాయై గర్భమాధేహి యః పుమాన్ ॥ వ్యస్య యోనిం ప్రతిరేతో గృహాణ పుమాన్పుత్రో ధీయతాం గర్భే

అంతః తంప్రూతా దశమాస్యో॰ఽభిగర్భ సజాయతాం వీరతమస్స్వానామ్।
ఆ తే గర్భో యోనిమేతు పుమాన్బాణ ఇవేషుధిం । ఆవీరో॰ఽత్ర జాయతాం
పుత్రస్తే దశమాస్యః ॥ కరోమి తే ప్రాజాపత్యం ఆ గర్భో యోని
మేతు తే । అనూనః పూర్ణో జాయతా మశ్లోణో॰ఽపిశాచ ధీతః ॥
పుమాగ్ంస్తే పుత్రో నారి తం పుమాననుజాయతాం । తాని భద్రాణి
బీజాన్యృషభా జనయంతు నౌ ॥ యాని భద్రాణి బీజాన్యృషభా
జనయంతి నః। తైస్త్వం పుత్రాన్విందస్వ సా ప్రసూర్ధేనుకా భవ ॥
కామస్సమృధ్యతాం మహ్యమపరాజిత మేవ మే । యం కామం కామ
యే దేవ తం మే వాయో సమర్ధయ । గర్భాధానముహూర్తస్సుము
హూర్తో॰ఽస్తు । తతః ఫలప్రదానాని కరిష్యే । బ్రాహ్మణేభ్యః ఫల
ప్రదానాని దద్యాత్ । సువాసినీభ్యో సౌభాగ్యవాయనాని దద్యాత్ ।
తతః ఇంద్రాణీం ప్రార్థయేత్ ॥ ఇంద్రాయ రాజ్ఞ ఇతి హిమవతో
హస్తీత్యంతం జపేత్ త్రిః ప్రదక్షిణం కృత్వా । ఇంద్రాయ రాజ్ఞే సూకరో
వరుణాయ రాజ్ఞే కృష్ణో యమాయ రాజ్ఞ ఋశ్య ఋషభాయ రాజ్ఞే గవయ
శ్శార్దూలాయ రాజ్ఞే గౌరః పురుషరాజాయ మర్కటః క్షిప్రశ్యేనస్య
వర్తికా నీలంగోః క్రిమి స్సోమస్య రాజ్ఞః కులుంగ స్సింధో శ్శింశు
మారో హిమవతో హస్తీ । బంధుభ్యో మధుసేధ్య స్తాంబూలాని
దద్యాత్ । అథాశీర్వాదః ॥ కంకణవిమోచనం కుర్యాత్ । తతో
వసంతమాధవ పూజాం కేచిత్కుర్వంతి । అథ మార్జనమ్ । వసంతే
నర్తునా దేవాః । వసవ స్త్రివృతా స్తుతం । రథంతరేణ తేజసా । హవి

రింద్రే వయో దధుః । గ్రీష్మేణ దేవా ఋతునా । రుద్రాః పంచదశే స్తుతం । బృహతా యశసా బలం । హవిరింద్రే వయో దధుః । వర్షాభిర్ ఋతునాదిత్యాః । స్తోమే సప్తదశే స్తుతం । వైరూపేణ విశౌజసా । హవిరింద్రే వయో దధుః। శారదేన ఋతునా దేవాః । ఏకవిగ్ంశ ఋభవస్స్తుతమ్। వైరాజేన శ్రియా శ్రియం । హవిరింద్రే వయో దధుః । హేమంతేన ఋతునా దేవాః । మరుతస్త్రిణవే స్తుతం । బలేన శక్వరీస్సహః । హవిరింద్రే వయో దధుః ॥ శైశిరేణ ఋతునా దేవాః । త్రయస్త్రిగ్ంశేఽమృతగ్ స్తుతమ్। సత్యేన రేవతీః క్షత్రం । హవిరింద్రే వయో దధుః । దేవస్యత్వా ......మి ॥ శ్లో॥ దేవింద్రాణి నమస్తుభ్యం దేవేంద్రప్రియభామిని । వివాహంభాగ్యమారోగ్యం పుత్రపౌత్రాంశ్చ దేహి మే। ఇతినాగబలిః॥

అథ సామాన్యాశీః.

మమాగ్నే వర్చో విహవేష్వస్తు వయం త్వేంధానాస్తనువం పుషేమ । మహ్యం నమంతాం ప్రదిశశ్చతస్రస్త్వయా ఉధ్యక్షేణ పృతనా జయేమ । మమ దేవా విహవే సంతు సర్వ ఇంద్రవంతో మరుతో విష్ణురగ్నిః । మమాంతరిక్ష మురుగోపమస్తు మహ్యం వాతః పవతాంకామే అస్మిన్। మయి దేవా ద్రవిణమాయజంతాం మయ్యాశీరస్తు మయి దేవహూతిః । దైవ్యాహోతారో వనుషంత పూర్వేఽరిష్టాస్స్యామ తనువా సువీరాః । మహ్యం యజంతు మమ యానిహవ్యాకూతిస్సత్యా మనసో మే అస్తు । ఏనో మానిగాం కతమచ్చనాహం విశ్వేదేవాసో అధివోచతా మే । దేవీష్షడుర్వీ రురుణః కృణోత విశ్వే దేవాస ఇహవీరయధ్వమ్ । మాహాస్మహి ప్రజయా మాతనూభిర్మా రధామ ద్విషతే సోమ రాజన్। అగ్నిర్మన్యుం ప్రతినుదన్పురస్తాదదబ్ధో

గోపాః పరిపాహి నస్త్వం । ప్రత్యంచో యంతు నిగుతః పునస్తే ఽమైషాం
చిత్తం ప్రబుధా వినేశత్ । ధాతా ధాతౄణాం భువనస్య యస్పతిర్దేవ
గ్ం సవితార మభిమాతిషాహమ్ । ఇమం యజ్ఞ మశ్వినోభా బృహస్పతి
ర్దేవాః పాంతు యజమానం న్యర్థాత్ । ఉరువ్యచా నో మహిషః శర్మ
యగ్ం సదస్మిన్ హవే పురుహూతః పురుక్షు । సనః ప్రజాయై హర్యశ్వ
మృడయేంద్ర మానో రీరిషో మా పరా దాః । యేనః సపత్నా అప తే
భవం త్వింద్రాగ్నిభ్యా మవ బాధా మహే తాన్ । వసవో రుద్రా
ఆదిత్యా ఉపరిస్పృశం మోగ్రంచేత్తార మధిరాజ మక్రన్ । అర్వాంచ
మింద్ర మముతో హవామహే యో గోజిద్ధనజి దశ్వజిద్యః । ఇమంనో
యజ్ఞం విహవే జుషస్వాస్య కుర్మో హరివో మేదినం త్వా ॥ ఆశుశ్శిశానో
వృషభో నయుధ్మో ఘనాఘనః క్షోభణ శ్చర్షణీనామ్ । సంక్రందనో
ఽనిమిష ఏకవీరశ్శతగ్ం సేనా అజయత్సాకమింద్రః । సంక్రందనేనానిమి
షేణజిష్ణునా యుత్కారేణ దుశ్చ్యవనేన ధృష్ణునా । తదింద్రేణజయత
తత్సహధ్వం యుధో నర ఇషుహస్తేన వృష్ణా । స ఇషుహస్తైస్స నిషంగిభి
ర్వశీ సగ్ంస్రష్టా స యుధ ఇంద్రో గణేన । సగ్ంసృష్టజిత్సోమపా బాహుశ
ర్ధ్యూర్ధ్వ ధన్వా ప్రతిహితాభి రస్తా । బృహస్పతే పరిదీయా రథేన
రక్షోహామిత్రాగ్ం అపబాధమానః । ప్రభంజంఛత్రూన్ ప్రమృణో
యమిత్రా నస్మాక మేధ్యవితా రథానామ్ । గోత్రభిదం గోవిదం
వజ్రబాహుం జయంత మజ్మ ప్రమృణంత మోజసా । ఇమగ్ం సజాతా
అనువీరయధ్వ మింద్రగ్ం సఖాయో ఽనుసగ్ంరభధ్వమ్ । బలవిజ్ఞాయ
స్థవిరః ప్రవీరస్సహస్వాన్ వాజీసహమాన ఉగ్రః । అభివీరో అభిసత్వా
సహోజా జైత్ర మింద్ర రథమాతిష్ఠ గోవిత్ । అభిగోత్రాణి సహసా
గాహమానో ఽదాయో వీరశ్శతమన్యురింద్రః । దుశ్చ్యవనః పృతనాషాడ
యుధ్యో ఽస్మాకగ్ం సేనా అవతు ప్రయుత్సు । ఇంద్ర ఆసాం నేతా బృహ
స్పతి ర్దక్షిణా యజ్ఞః పురఏతు సోమః । దేవసేనానా మభిభంజతీనాం
జయంతీనాం మరుతో యంత్వగ్రే । ఇంద్రస్య వృష్ణో వరుణస్య రాజ్ఞ
ఆదిత్యానాం మరుతాగ్ం శర్ధ ఉగ్రమ్ । మహామనసాం భువనచ్యవా

నాం ఘోషో దేవానాం జయతాముదస్థాత్ । అస్మాకమింద్రస్సమృతేషుధ్వజే ష్వస్మాకంయా ఇషవస్తాజయంతు । అస్మాకంవీరా ఉత్తరే భవంత్వస్మాను దేవా అవతాహవేషు। ఉద్ధర్షయమఘవ న్నాయుధా న్యుత్సత్త్వనాం మామకానాంమహాంసి । ఉద్వృత్రహన్వాజినాం వాజినాన్యుద్రథానాం జయతామేతుఘోషః । ఉపప్రేతజయతానర స్థిరావస్సంతుబాహవః । ఇంద్రోవశ్శర్మయచ్ఛ త్వనాధృష్యాయథా సథ । అవసృష్టా పరాపత శరవ్యే బ్రహ్మసంశిత । గచ్ఛామిత్రాన్ప్రవిశ మైషాం కంచనోచ్ఛిషః । మర్మాణి తే వర్మభి శ్ఛాదయామి సోమస్త్వా రాజా మృతే నాభివస్తామ్ । ఉరోర్వరీయో వరివస్తే అస్తు జయంతంత్వా మనుమదంతు దేవాః । యత్రబాణాస్సంపతంతి కుమారా విశిఖా ఇవ । ఇంద్రోనస్తత్ర వృత్రహా విశ్వాహా శర్మయచ్ఛతు ॥

ఇతి సామాన్యాశీః.

అథ దిక్పాలకాశీర్వచనమ్.

ప్రాచ్యాదితి పూర్వదిగ్భాగే ఇంద్రో దేవతా ఇంద్రప్రసాదా ద్రాజ్యాభివర్ధనమస్తు తే। తేన ప్రాచీందిశంజయతి తంపక్షిణా పరివహంతి । దక్షిణదిగ్భాగే యమో దేవతా యమప్రసాదా దాయుష్యాభివర్ధన మస్తు తే । తేన దక్షిణదిశం జయతి, తం ప్రత్యంచమావర్తయంతి, ప్రతీచీ దిగ్భాగే వరుణో దేవతా, వరుణప్రసాదా త్పుత్రపౌత్రాభివర్ధనమస్తు తే । తేన ప్రతీచీందిశం జయతి, తముదీచీతిష్ఠం త్యుపావహంతి । ఉదీచీ దిగ్భాగే కుబేరో దేవతా, కుబేరప్రసాదా దనధాన్యాభివరన మస్తు తే । తేనోదీచీందిశంజయతి।